

PRESES APSKATS

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

05-04-2024

Preses apskatā lasiet: Mākslinieks Krišs Salmanis rada izstādi "Bezdarbības māktie ziloņi" Latvijas Nacionālā bibliotēkā; Cēsu centrālās bibliotēkas lasītāji iesaistās LNB lasīšanas veicināšanas programmā "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2023"; Latvijas kultūras kanona konkursa fināls Latvijas Nacionālajā bibliotēkā; par Salaspils novada bibliotēkas darbības vēsturi un iesaisti LNB iniciētajā programmā; par grāmatu mākslas konkursa "Zelta Ābele 2023" noslēgumu un laureātiem; Miķelis Goppers un izdevniecība "Zelta Ābele"; par Latvijas Literatūras gada balvas pretendentiem un laureātiem; interviju ar LNB padomnieku arhitektūras un kultūrpolitikas jautājumos Jāni Dripi; u.c. reģionālo bibliotēku aktualitātes.

Žurnāla "Deko" aprīļa numurā minēta Jāņa Dripes grāmata "Kultūrtelpa. 21. gadsimta kultūras būves Latvijā". Žurnāls pieejams LNB Periodisko izdevumu lasītavā.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

Meklēt un atrast nepieciešam

Mākslinieks Krišs Salmanis ir radījis savu bibliotēkas informācijas sistēmu kā

Ilze Auzāne

«MŪSU uzdevums bija radīt mākslas darbu par bibliotēkas informācijas sistēmām. Tādas ir vairākas, lielākoties elektroniskas, un tās labi darbojas. Taču mēs izvēlējāmies savu, ne visai skaidru sistēmu. Tā ir neefektīva, bet interesanta,» atklāj mākslinieks, Purvīša balvas ieguvējs Krišs Salmanis. Rīt, 4. aprīlī, plkst. 17 Latvijas Nacionālās bibliotēkas pirmā stāva izstāžu zālē tiks atklāta viņa izstāde *Bezdarbības māksle ziloni* no cikla, kas tiek veidots sadarbībā ar mūsdienu māksliniekiem. Tā būs atvērta līdz 21. septembrim.

Nemitīgā kustībā

Izpētes procesā Krišs Salmanis ir ticis ar visdažādākajiem bibliotēkas speciālistiem – indeksētājiem, mākslas krājuma glabātājiem, grāmatniecības vēsturniekiem un citiem – un runājis ar viņiem par šīm informācijas sistēmām. «Šeit strādā aizrautīgi cilvēki, kuri nesavtīgi veltīja man laiku. Es pricājos, ka man līdzī gāja izstādes kuratore Anda Boluža, kura prata uzdot pareizos jautājumus,» norāda mākslinieks. Viņa radīto bibliotēkas informācijas sistēmu veido spoguļu labirints, kas vērš uzmanību uz to, ka bibliotēka ir nemītīgā kustībā, tā mainās līdzī pasaulei.

Bibliotēkas registros ienāk jauni priekšmeti, kādas grāmatas tiek norakstītas, kartīšu katalogi izzūd, jo rodas jaunas sistēmas, kā meklēt un atrast nepieciešamo, akcentē izstādes kuratore. Tieši iepriekšējā dienā pirms mūsu intervijas ar Krišu Salmani meistari bija atveduši un samontējuši šo spoguļu labirintu. «Kad tiek rauta nost aizsargplēve no spoguļiem, rodas statiskā elektrība un sprakšķis. Es šajā procesā nepiedalījos, bet Anda Boluža gan. Viņa teica: dzīvē viss vis-

▲ SAVU bibliotēkas informācijas sistēmu mākslinieks Krišs Salmanis salīdzina ar telefona skrollēšanu mūsdienās vai enciklopēdiju un žurnālu šķirstīšanu bērniībā, kad gājās cauri tekstiem un attēliem un ik pa laikam uzdūrīs kādai lietai, kas piesaistījusi viņa uzmanību.

FOTO - KRISTAPS KALNS, DIENAS MEDIJI

maz vienreiz ir jāizmēģina. Līdz ar to spoguļu labirints ir ne tikai paistāvīgs mākslas darbs, bet arī kalpo kā ekspozīcijas iekārtojums, kura likoļos var iepazīties ar dažādiem atradumiem un stāstiem no sarunām ar bibliotēkas cilvēkiem.

Savu bibliotēkas informācijas sistēmu mākslinieks raksturo kā haotisku un nesistemātisku. Viņš to salīdzina ar telefona skrollēšanu mūsdienās vai enciklopēdiju un žurnālu šķirstīšanu bērniībā, kad gājās cauri tekstiem un attēliem un ik pa laikam uzdūrīs kādai lietai, kas pie-

saistījusi viņa uzmanību. Līdz ar to spoguļu labirints ir ne tikai paistāvīgs mākslas darbs, bet arī kalpo kā ekspozīcijas iekārtojums, kura likoļos var iepazīties ar dažādiem atradumiem un stāstiem no sarunām ar bibliotēkas cilvēkiem.

Motocikla lidojums

Izstādes nosaukumā ir atsaucē uz UDK jeb universālajā decimālās klasifikācijas

ciparu valodā izteiktu piemēru. «Man bija saruna ar UDK ekspertu Ritu Legzdeini, kura atklāja, ka vada kursus par šo sistēmu un to noslēgumā dod atšifrēt UDK indeksu, kurā ir iekodēts, ka šī filma ir hindi valodā par XXI gadsimtā bezdarbības nomāktiem ziloniem. Tas ir apbrīnojami, ka ciparu valodā var izpausties tik tālaini,» saka mākslinieks un zina stāstīt, ka bibliotēkas cilvēki mē-

dzot sūtīt cits citam apsvēkuma kartītes uz svētkiem ar UDK indeksiem.

Izstādes ievadā apmeklētāji varēs izlasīt informāciju par grāmatas nonākšanu bibliotēkā, kura saņem septiņus obligātos jebkuras Latvijā izdotās grāmatas eksemplārus. Tie tiek aprakstīti un nokļūst konkrētā plauktā. «Izstādē būs stāsts par to, ka Ziedoņa *Motocikls* kādu laiku esot stāvējis pie tehnikas.

Man šķita, ja dzeju var meklēt pie tehnikas, tad arī tehniku var meklēt pie dzejas,» teic Krišs Salmanis, kura spoguļu labirintā ir ietriecies rotaļu sporta motocikls. Varbūt tas būs pazaudējis kādu riteni vai kaut ko citu – mākslinieks jauc šo rotaļu sporta motociklu pa detaļām, no kurām vienu pieliek pie spoguļa: «Izskatās pēc taureņa.» «Aizlidoja taurenis, aizlidoja motocikls, priecīgi sākas pa-

spoguļu labirintu

Izstādē būs stāsts par to, ka Ziedoņa Motocikls kādu laiku esot stāvējis pie tehnikas

vasaris. Ziedēja krokusi kalnos, ziedēja pienenes ielejās, viss sākās priecīgi. Kas tev notika?» rakstīja Imants Ziedonis.

Māksliniekam ir bijusi vēlme radīt darbu, ko nevar vai ko būtu grūti aprakstīt un ielikt konkrētā plauktā, un izrādījies, ka tādu ir bijis diezgan daudz. Paši bibliotēkas cilvēki ir piesaukuši nesen iznākušo Preiļu konceptuālista Eināra Pelša kopoto rakstu sējumu ķieģeli *Janka*. «Es varu iztēloties, kā izdevējs Valters Dakša stiepa šī izdevuma septiņus obligātos eksemplārus uz bibliotēku,» smejas Krišs Salmanis. Viņa paša darbs, ko nevar vai ko būtu grūti aprakstīt, reflektē par nākotnes izdevumiem. Tas ir prototips grāmatai, kura būtu aprīkota ar dažādiem sensoriem, kas noteiktu lasītāja konkrētā brīža noskaņojumu, un kura savienojumā ar viņa iepriekšējām interesēm piedāvātu īpaši šim cilvēkam radītu tekstu: «Lasīšanas gaitā tā koriģētu šo tekstu, vai sižets izvērsās asāks vai romantiskāks, vai tā ir novele, kam tūlīt ir jābeidzas, vai

arī romāns, kas liek gaidīt.»

Atkāpšanās ceļš

Viens no eksponātiem šajā spoguļu labirintā būs grāmata par Ziemeļamerikas indiāņiem, kas pašam māksliniekam ir bijusi vissvarīgākā viņa bērnības un pusaudžu gados un veidojusi viņa tā laika pasaules izjūtu. «Es aizkrāsoju tekstu ar akrila flomāsteru kā cenzējot, turklāt šajā procesā es apgriezu grāmatu kājām gaisā, lai nevarētu to izlasīt, jo no pieauguša cilvēka skatpunkta man šī grāmata varētu nepatikt valodas vai banalitātes dēļ. Es negribu vilties. Vilties citās lietās nav slikti, bet šajā vēl īsti negribas,» uzsver Krišs Salmanis un piemetina, ja viņš nožēlos šo soli, tad viņa mātai ir vēl viens šīs grāmatas eksemplārs. Atkāpšanās ceļš ir nodrošināts.

Ar šiem pašiem akrila flomāsteriem mākslinieks ir radījis gleznu *Glezniecības nāve*. «Jau kopš fotogrāfijas pirmsākumiem tiek runāts par glezniecības nāvi, kas tā arī nav notikusi, bet kura tieši bibliotēkā ir bijusi vistuvāk. Mēs runājam ar Mākslas lasītavas vadītāju Katrīnu Teivāni, kura izstāstīja, ka viņa ir likvidējusi plaukta atzīmi «glezniecība», tāpēc ka cilvēki, kad nāk meklēt glezniecību, viņi prasa mākslu. Glezniecība ir it kā mirusi, bet istenībā uzvarējusi visu pārējo,» norāda Krišs Salmanis.

Savā izstādē viņš stāsta stāstu arī par unikālo mākslinieka Aleksandra Seržanta izdoto literāro žurnālu *Trešā Modernizācija*, kura katrs numurs ir bijis roku darbs un vairāki no tiem ir bibliotēkas krājumā. Savukārt pēdējam jeb četrpadsmitajam numuram žurnāla redaktors akmeņlauztuvēs bija izvēlējies četrpadsmit akmeņus, kuros iekalti teikuma fragmenti. Tie ir tikuši izvietoti dažādās Rīgas vietās. «Es neatradu nevienu, tāpēc es attēloju koordinātes, kur tie varētu

būt, – varbūt kāds būs acīgāks par mani,» mudina Krišs Salmanis, kurš stāsta stāstus arī par atradumiem, kas ir atrasti pašās grāmatās, – pastkartēm, mīlestības vēstulēm, herbārijiem, grāmatzīmēm un... zobu.

Lasīšanas āķis

«Es nedomāju, ka šī izstāde darbosies kā makšķere, lai uzķertu kādu uz lasīšanas āķa, jo, manuprāt, tie, kas apmeklē mākslas izstādes, tie jau ir mūsējie. Šī izstāde ir kā sludināšana tiem, kuri jau ir pievērsti lasīšanai. Es neticu, ka māksla var glābt pasauli, bet tie, kas par to interesējas, jau ir glābti,» uzskata mākslinieks. Viņš pats par aktīvu bibliotēku apmeklētāju ir kļuvis tieši pēc bērnu piedzimšanas. «Sākumā mēs pirkām bērnu grāmatas, bet ātri vien sapratām, ka mums tieši pāri ielai atrodas filiālbibliotēka un ka mums nav tik daudz plauktu un naudas, lai varētu iegādāties visu, ko vēlamies izlasīt,» atklāj Krišs Salmanis un piebilst, ka novērtē ne tikai bērnu grāmatu saturu, bet arī izskatu.

Pusaudžu gados viņš ir vēlējis kļūt par grāmatu mākslinieku. Līdz šim viņš savā daiļradē ir ilustrējis trīs grāmatas – Andželas Naneti stāstu *Mans vectēvs bija ķiršu koks*, Ingas Žoludes debijas darbu bērnu literatūrā *Pirmo reizi uz Zemes* un dzejnieka Ojāra Vācieša dzejoļi *Kas notiek?* latviešu bērnu dzejoļu izlasē *Bikibuks*. «Tajā darbības robots un indiānis. Es veidoju ilustrācijas tādas, kādas pats būtu gribējis redzēt savā bērnībā, jo toreiz viss bija melnbalts vai brūnbalts kā tajā pašā stāstā par Ziemeļamerikas indiāņiem,» skaidro Krišs Salmanis un pieļauj, ka arī nākotnē varētu ilustrēt kādu grāmatu, kuras septiņi obligātie eksemplāri, kā zināms, nonāks Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Vairāk informācijas var lasīt interneta vietnē lnb.lv.●

Bērni lasa un vērtē grāmatas

Gada garumā bērni un vecāki lasīja grāmatas un izvēlējās tikamākās, piedaloties Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmā "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2023". Programmas dalībnieki, kuri tajā iesaistījās Cēsu Centrālās bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā, pulcējās lasīšanas svētkos.

IVETA ROZENTĀLE,
teksts un foto

Cēsniece Anastasija Aleksejeva ir grāmatu mīļotāja, meitene izlasīja ne tikai savam vecumam paredzētos, bet visus programmā iekļautos darbus. Viņa teic: "Žūrijā piedalos divus gadus, brīvajā laikā citīgi lasu, uzzinu daudz jauna." Viņa atklāj, ka patikušas pilnīgi visas grāmatas, bet no pēdējā laikā lasītajām visvairāk saistījās darbs "Mana kolosālā dzīve", kurā stāstīts par divpadsmitgadīgu puisi, kurš vienā vasarā gribēja kļūt populārs. Anastasijai ir brālis un māsa, kuri arī labprāt lasa.

Vienpadsmitgadīgā Estere Gaiļīte saka, ka lasīt vienmēr ir ļoti interesanti. "Tādēļ gribas lasīt vēl un vēl. Kad biju mazāka, man ļoti patika pasakas, lasīju vienu

◆SVIN LASĪŠANAS PRIEKU. Cēsu Centrālās bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā lasīšanas svētkus svinēja "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2023".

pēc otras." Viņa teic, ka nereti izlasītais pārsteidz, tādu grāmatu ir tik daudz, ka vienu grūti pat nosaukt.

Savukārt Leo Ķibilds visvairāk izvēlas detektīvstāstus: "Kad sāku lasīt, vienmēr gribas zināt, kas notiks tālāk. Tāpēc parasti vienā reizē izlasu visu nodaļu. Detektīvi vienmēr ir ļoti aizraujoši, nekad nevar zināt, kā tie beigsies, bet parasti beigs ir kaut kas pilnīgi citāds, nekā biju domājis." Bērnu žūrijai paredzētajā literatūrā gan nebija iekļauti detektīvi, tomēr Leo atzīst, ka patikuši vairāki programmas paredzētie darbi:

"Visvairāk patika "Zlatas ceļš" par ukraiņu meiteni, kura mācījās septītajā klasē un 2022. gada pavasarī, kad Ukrainā sākās karš, viena devās ceļā uz Latviju. Tiešām ļoti iedvesmojoša grāmata par meiteni, kas, neskatoties uz lielajām grūtībām, nepadevās." Šobrīd Leo iedziļinās savā mīļākā rakstnieka Māra Putniņa sešu sēriju grāmatās "Mežoniģe pīrāgi", bet jaunākajam brālim un māsai viņš lasa pasakas.

Arī Artu Strupišu visvairāk saistījis "Zlatas ceļš". Viņa teic: "Grāmatā ļoti spilgti aprakstīts meitenes ceļš pie mums uz

Latviju, viņas emocijas, bailes, sajūtas, esot aukstumā un vienai. Viņa ļoti ilgi brauca arī ar vilcienu, kuram vairākas reizes bija jāapstājas, jo skanēja trauksme. Brīžiem grāmata bija ļoti skumja, bet labi, ka ar laimīgām beigām, kad viņas tētis, par kuru viņa domāja, ka viņš ir gājis bojā, tomēr izrādījās dzīvs." Meitene atzīst, ka viņai patīk piedzīvojumu stāsti, arī par kara laikiem. Arta žūrijā piedalījās otro gadu, pērn lasītās grāmatas šķita ļoti interesantas, tāpēc vēlējas iesaistīties arī šogad.

Cēsu Centrālās bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļas vadītāja

Lāsma Vasmane-Mašina bērniem pastāstīja, ka Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notikušajā noslēguma pasākumā "Zlatas ceļš" autors Dzintars Tilaks uzrunā teicis, ka grāmatas uzvara ir arī kā maza Ukrainas uzvara, kas ir tik svarīga un gaidīta arī pasaules mērogā.

"Druvai" Lāsma Vasmane-Mašina pastāstīja, ka Cēsīs žūrijā katru gadu piedalās līdzīgs skaits bērnu, visvairāk 5+ un 9+ vecuma grupā, kas arī ir cītīgākie Bērnu apkalpošanas nodaļas apmeklētāji. Viņi ne tikai labprāt ņem grāmatas lasīšanai, bet arī pavada laiku bibliotēkā, mazākie te nāk kopā ar vecākiem. Vismazāk dalībnieku bija pusaudžu vecumā un arī Vecāku žūrijā. "Līdz šim dalībniekus sveicām skolās, bet pirmo reizi sarīkojam kopīgu ballīti kā iespēju uzrunāt arī Bērnu žūrijas dalībnieku draugus, ieinteresēt lasīt grāmatas un piedalīties šajā lasīšanas veicināšanas programmā."

5+ vecuma grupā visvairāk balso ieguva grāmata "Pazudušais miedziņš" (autore Anete Melece), 9+ grupā "Bete un lidojošā dzimšanas dienas dāvana" (autore Vitalija Maksvīte), 11+ grupā "Zlatas ceļš" (autors Dzintars Tilaks), 15+ grupā grāmata – komikss "Kinderlande" (autors Mavils), vecāku žūrijā "Laiks atkal iedegt zvaigznes" (autore Virdžīnija Grīmaldi).

Šogad grāmatu novērtējumu anketas aizpildījuši 20 548 programmas dalībnieki. Cēsu novada programmā iesaistījās Cēsu Centrālā bibliotēka, 14 novada publiskās bibliotēkas un 12 skolu bibliotēkas. Anketas aizpildīja 507 dalībnieki, tajā skaitā 86 Cēsu Centrālajā bibliotēkā. □

Avots: Druva

Datums: 05-04-2024

Krāslavas ģimnāzisti – kultūras kanona finālā Rīgā

Ilgas Stikutes foto

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) «Klīversalas» zālē Latvijas kultūras kanona kon-

kursa finālā tikās 14 skolu komandas, lai prezentētu īstenotās iniciatīvas un aktivitātes, kas tapušas, izvēloties jauniešiem būtiskas kultūras kanonā iekļautas vērtības, kuru saglabāšanu apdraud mūsdienu ekonomiskās, sociālās, drošības vai vides krīzes izpausmes. Arī Krāslavas ģimnāzijas jaunieši piedalījās konkursā.

Krāslavas ģimnāzijas 10. klases audzinātāja Ilga Stikute informē, ka LNB Latvijas kultūras kanona fināla konkursā ģimnāzisti saņēmuši divas specbalvas – no LNB Latvijas kultūras kanona kuratoras Anitas Smelteres un kinooperatora Dāvja Sīmaņa. ▣

Avots: Vietējā Latgales Avīze

Datums: 22-03-2024

Savu vēsturi pārskatot: Salaspils novada bibliotēkas pirmsākumi

Atzīmējot pirmās iespiestās latviešu grāmatas piecsimtgadī, Latvijas Nacionālā bibliotēka iniciējusi apjomīgu 5 gadu programmu, ik gadu izceļot nozīmīgākos procesus, kas reiz iekustinājuši latviešu rakstītā un iespiestā vārda izplatību. 2024. gada tēma ir "Bibliotēkas un lasīšana", aicinot runāt par grāmatu un bibliotēku Latvijā dažādajiem likteņiem. Šī publikācija tapusi iniciatīvas ietvaros, kā arī kā daļa no Bibliotēku nedēļas, kas jau tradicionāli ik gadu tiek svinēta aprīlī.

Viens no aktuāliem jautājumiem Latvijas publisko bibliotēku vēstures pētniecībā ir bibliotēku dibināšanas gads un savas iestādes vēstures korekta reprezentācija. Vēl nesēn Salaspils novada bibliotēkas dokumentos kā tas oficiālais dibināšanas datējums tika norādīts 1946. gads, kaut gan par pašvaldības uzturētu publisko bibliotēku varam runāt jau vismaz no 1922. gada.

Šāda situācija veidojusies vairāku iemeslu dēļ, bet galvenokārt divu. Pirmkārt, daļa bibliotēku arhīva lietu aizgājušas bojā pasaules karu laikā, līdz ar to ne vienmēr viegli atrodam dokumentēti fakti par senākiem laika periodiem. Otrkārt, tās ir arī okupācijas sekas – oficiālie iestāžu dokumenti, kas tika radīti okupācijas laikā, apņēmīgi pauda to, ka padomju vara, tiecoties uz "saulaino tāli" visu "dibināja" no jauna – labāku, skaistāku, ideoloģiski pareizāku. Tā tas bija arī ar bibliotēkām. Lai gan Latvijas Nacionālā arhīva lietās par Pierīgas novadu nepārprātīgi norādīts, ka 1941. gadā Rīgas apriņķī ir 60 bibliotēkas un visas jau paslēvušas iepriekš, tomēr periods "iepriekš", tas ir, pirms okupācijas, turpmākos dokumentos netiek pieminēts. Režīma ideoloģijas mērķis bija visās dzīves jomās dzēst no mūsu kolektīvas atmiņas neatkarīgas Latvijas ideju.

Salaspils novada vēstures interpretācija mūsu pilsētas iedzīvotāju vidū mēdz atšķirties – to nosaka ne tikai zināšanas, bet reizēm arī ideoloģiski apsvērumi, pasaules uzskatu un vērtību sistēma. Mums, salaspilsiešiem, ir jāzina un jāgrib arvien izziņāt savas dzīvesvietas vēsture no visnenākajiem laikiem. Jo tieši zināšanas par šo vietu stiprina mūs, un ļauj ieredzīt norises, cilvēkus un vērtības, kas palīdzējušas veidoties un pastāvēt neatkarīgai Latvijai.

Pirmās ziņas par bibliotēku Salaspilī

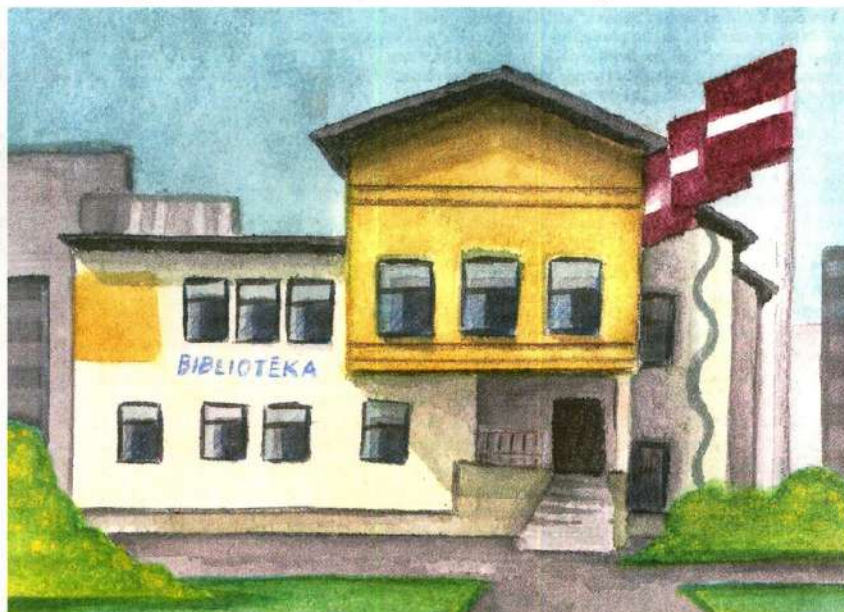
Lasīšanas tradīciju aizsākumi Latvijā, tajā skaitā arī Salaspilī, saistāmi ar draudžu skolu izveidošanos. Kā lasāms vēsturnieces Lilitas Vanagas grāmatā "Salaspils novads: vēstures hronoloģija", Salaspilī draudzes skola atzīmēta jau 1680. gada kartēs, bet pēc 1739. gada vizitācijas datiem tā ir pastāvējusi vismaz kopš 1690. gada.

Sobrīd senākā atrastā ziņa presē par publiski pieejamu bib-

liotēku Salaspilī atrodamā 1895. gadā izdotajās "Latviešu Avīzēs". Kāds autors vārdā Daugavnieks tur raksta par saviem vērojumiem Pierīgas novadā – par lauksaimniecības biedrības aktualitātēm, par Rīgas patrimonāllappabala baznīcu draudžu dienām un nedēļām, kā arī isi piemin bibliotēkas dibināšanas faktu: "Salaspils pagastā pēdējā laikā bibliotēka tikusi ierīkota."

Daugavnieka pieminētā bibliotēka visticamāk ir Salaspils sātības biedrības "Labais prāts" dibinātā bibliotēka, par kuras pastāvēšanu atrodams ziņas Latvijas Valsts vēstures arhīva lietā "Salaspils pagasta padomes (valdes) bibliotēka un lasītava". Tur atrodams Kultūras fonda domei adresēts lūgums, ko 1922. gada 5. septembrī Salaspils sātības biedrības "Labais prāts" vārdā iesniedzis Eduards Jirgensons: "Salaspils sātības biedrība "Labais prāts" griežas ar padevīgu lūgumu nodot viņas pārziņāšanā vienu no Kultūras fonda iekārtotām bibliotēkām. Sātības biedrība ir vecākā idejiskā biedrība Salaspilī (dibin. 1891. g.) un priekš kara tā uzturēja starp citu arī bezmaksas lasāmu galdu un bibliotēku, kas sastāvēja no vairāk kā 800 grāmatām. Kara laikā aizgāja bojā biedrības nams ar visu inventāru, jo kara laikā Salaspils atradās kara uguns sfērā. Tagad Salaspilī un apkārtnes pagastos nav nevienas bibliotēkas. Pagaidām bibliotēka būtu jāierīko Salaspils sešklasīgā pamatskolā, jo biedrība pie sava nama vēl nav tikusi".

Lūgums adresēts Latvijas Kultūras fondam. Fonds tika nodibināts 1920. gadā, lai veicinātu latviešu kultūras dzīves attīstību. Kultūras fonds deva nozīmīgu ieguldījumu, atjaunojot Pirmajā pasaules karā izpostītās brīvības bibliotēkas – piešķīra tām naudas pakalstus un vēlāk arī grāmatu komplektus. 20. gs. 20.–30. gados valsts publisko bibliotēku funkcijas nereti deleģēja biedrību bibliotēkām, piešķirot tām Kultūras fonda bibliotēkas krājumu ar nosacījumu, ka to izmantošana pieejama bez maksas ikvienam iedzīvotājam. Tieši šis brīvas pieejamības faktors ir arī mūsdienu publisko bibliotēku darbības pamats.

Salaspils novada bibliotēka, 2024.

Ilustrācijas autore: Rūta Kronberga

Kas bija sātības biedrības un Eduards Jirgensons?

Pieminot Salaspils sātības biedrību "Labais prāts", kas šobrīd uzskatāma par Salaspils bibliotēkas priekšteci pirms Pirmā pasaules kara, ir vērts īsi raksturot sadru būtu un lomu sava laika sabiedriskajā dzīvē.

Sātības biedrības ir atturības biedrības. Par atturības biedrībām tolaik sauca tās, kas aicināja sabiedrību uz pilnīgi atteikšanos no alkoholisajiem dzērieniem, savukārt sātības biedrības aicināja atteikties no stiprajiem alkoholisajiem dzērieniem – tātad ievērot mērenību alkohola patēriņā. Latvijā organizēta pretalkohola kustība radās 19. gadsimta otrajā pusē, sākotnēji kā mācītāju iniciatīva, taču 1891. gadā aktīvu pilsēnieku vadībā Rīgā tika nodibināta sātības biedrība "Auseklis" un "Saulē", drīz pēc tam arī citas biedrības, tostarp Salaspils sātības biedrība "Labais prāts". Biedrības rīkoja tolaik populāros jautājumus un atbilžu vakarus, organizēja korus, dibināja teātrus. Daudzām biedrībām bija savs tautas nams, kurā rīkoja saviesīgu vakarus. Sātības biedrības bija vietējās kultūras dzīves virzītājas, tās uzturēja arī publiski pieejamas bibliotēkas. Tā tas bija arī Salaspils sātības biedrības gadījumā.

Pēc 1. pasaules kara sātības biedrības savu darbību pārsvarā neatjaunoja, taču cilvēki, kas darbojās šajās biedrībās, turpināja būt sabiedriski aktīvi. Tāds bija arī Eduards Jirgensons (1881, Latvija–1952, ASV). Dzimis netālu no Smiltenes, taču, ieguvis mājskolotāja tiesības, pārnāc strādāt uz Salaspilī par skolotāja palīgu, vēlāk kļūst par Salaspils pagasta sešklasīgās pamatskolas pārzini. E. Jirgensonomam veltīta nekrolōģa viņa

bijaus skolnieks raksta, ka jaunais skolotājs ātri iemantojis gan savu skolnieku, gan pagasta iedzīvotāju uzticību un mīlestību. Jirgensons nesavilgi nodevies skološanas darbam, bijis viens no pirmajiem, kas Salaspils pagasta jauniesu vecākus mudinājis pēc pagasta skolas beigšanas sūtīt savus bērnus turpināt izglītšanos Rīgā. E. Jirgensons bijis sātības biedrības "Labais prāts" izrikojumu administrators, teātra izrāžu režisors, sūllieris u.c. pienākumu pildītājs. Līdztekus skolotāja pienākumiem ilgu gadus bijis Salaspils evaņģēliski luteriskās draudzes priekšnieks. Pēc viņa rosinājuma uzcelts arī jaunais Salaspils pagasta valdes un skolas nams Daugavas krastā.

Bibliotēkas durvis ir atvērtas ikvienam

Tieši Eduards Jirgensons 1922. gadā iniciēja bibliotēkas atjaunošanu. Lēmums par bibliotēkas darbības atjaunošanu tiek pieņemts 9. oktobrī, un Jirgensons ieceļts par Salaspils pagasta bibliotēkas vadītāju, sevukārt bibliotēkas ikdienas pienākumus bez atlīdzības pilda skolotājs Andrejs Nadziņš, vēlākos gados arī citi skolas skolotāji. 1923. gada 13. janvārī pilnvarotais Andrejs Nadziņš parakstījis Kultūras fonda bibliotēkas lietošanas noteikumus un apstiprina, ka Rīgas apriņķa Salaspils pagasta padomei izsniegti 504 grāmatu sējumi 447 latu 20 santīmu vērtībā. Pārskatā par grāmatu lasāmību 1923. gadā norādīts, ka kopumā grāmatas izsniegtas 8500 reizu. Bibliotēka atrodas tā laika centrā, Salaspils pagasta sešklasīgajā pamatskolā, atsevišķā istabā. 1924. gadā bibliotēkai ir 170 lasītāju, bibliotēka atvērta svētdienās no 14 līdz 17. Arhīva atskaitēs lasāms, ka

to laik visvairāk tiek pieprasīta daiļliteratūra, vislasītākās grāmatas – Deglava "Vecais pilskungs", Gogoļa "Terass Buļļa" un Poruka slāsti. 1926. gada janvārī tiek ziņots, ka bibliotēkā darbojas lasāmgalds, tiek abonēti žurnāli un bibliotēku apmeklējuši jau 437 lasītāji. Līdz Otrajam pasaules karam bibliotēka pakāpeniski aug, palielinās krājuma papildināšanai piešķirtie līdzekļi un arī lasītāju skaits.

1940. gadā bibliotēkas arhīva lietā ir pēdējais ieraksts. Tas liecina par "kaitīgās literatūras" izņemšanu – pie kaitīgās literatūras piekaitīti E. Virzas "Straumeni", K. Dišlera "Demokrātiskās valsts iekārtas pamati" un citas okupācijas varai nevēlamas grāmatas un to autori. 1941. gadā Salaspils pagasta bibliotēka atrodas Izpildu komitejas kancelejā un to vadā kāds A. Borincis. 1944. gadā sākas garais otrās padomju okupācijas periods – publiskās bibliotēkas tiek pārdēvētas par "masu bibliotēkām" un līdz neatkarības atgūšanai tiek izmantotas kā valdošās varas ideoloģijas rupors.

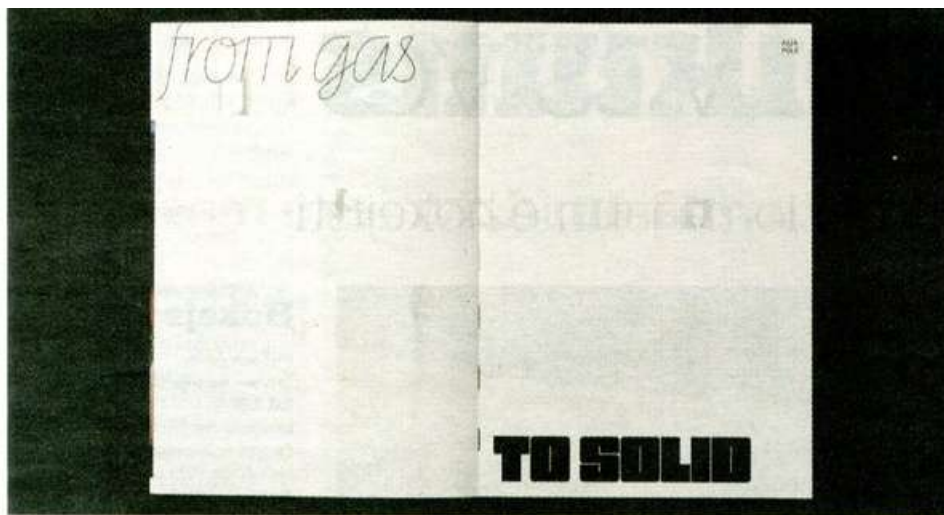
Tātad, petot vēstures avotus, varam secināt: Salaspils novada bibliotēkas dibināšanas gads ir nevis 1946., bet gan 1922., kad ikvienam brīvi pieejamas bibliotēkas finansēšanu uzņemas tā laika Salaspils pagasta padome.

Šodien Salaspils bibliotēka un tās filiāles turpina pirms vairāk nekā simts gadiem mūsu priekšteču uzskaito – nodrošināt ikvienam novada iedzīvotājam brīvu piekļuvi informācijai un zināšanām, piedāvāt resursus un telpu kritiskas, demokrātiskas un radošas domas attīstībai.

Mg.hum, Mg.sc.soc Baiba Ivāne, Salaspils novada bibliotēkas galvenā bibliogrāfe

Avots: Salaspils Vēstis

Datums: 28-03-2024

▲ «GADA mākslinieks Aleksejs Muraško, šķiet, spēj precīzi un eleganti tikt galā ar jebkuru dizaina izaicinājumu, kas viņam tiek mests, – vai tā būtu fotogrāmata vai zinātnieks izdevums –, vienlaikus saglabājot savu rokrakstu,» saka žūrijas priekšsēdētāja Elīna Brasliņa. Attēlā – par mākslinieciski augstvērtīgāko mākslas izdevumu atzītā Aijas Poles grāmata *From Gas to Solid*.

PUBLICITĀTES FOTO

Grāmatu mākslas konkursa Zelta ābele 2023 laureāti

Undine Adamaite

LATVIJAS Nacionālajā bibliotēkā 4. aprīļa vakarā notika grāmatu mākslas konkursa *Zelta ābele 2023* noslēguma ceremonija, kurā tika paziņoti konkursa laureāti.

Šogad konkursā 33 izdevēji bija iesnieguši 94 grāmatas. Vērtējot iesniegtos izdevumus septiņās kategorijās, žūrija par pagājušā gada skaisltākajām un mākslinieciski augstvērtīgākajām atzinusi šīs grāmatas:

Kategorijā *Dzeja* galvenā balva piešķirta Marta Pujāta grāmatai *Dāma baltos džinos*. Dizainu veidojis Armands Zelčs, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – *Neputns*. Kategorijā *Proza* par labāko atzīts Aristoteļa darbs *Runas māksla – rētorika*. Dizaina autors – Aleksejs Muraško, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – LU Akadēmiskais apgāds.

Bērnu un jauniešu grāmatu kategorijā laurus plūca Aleksandras Rundes grāmata *Ko darīt, ja esi kails pilsētā*. Aleksandra Runde ir arī grāmatas dizaina un ilustrāciju autore, grāmata iespiesta SIA *Terra*, izdevējs – Jāņa Rozes apgāds. Kategorijā *Dokumentālie izdevumi* balva pie-

šķirta Mikus Kļaviņa grāmatai *LATVIAAA. Pasaules kauss basketbolā 2023*. Dizaina autors – Madara Krieviņa, ilustrācijas – Agrita Krieviņa-Siliņa, fotogrāfijas – Mikus Kļaviņš, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – SIA *Consulto*.

Kategorijā *Zinātniskā literatūra* galvenā balva piešķirta Kristīnes Zaļumas grāmatai *Vidzemes muižas un to bibliotēkas*. Dizainu veidojusi Tatjana Raičiņeca, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – Latvijas Nacionālā bibliotēka.

Kategorijā *Uzziņu literatūra* par labāko atzīta Andas Bolužas sastādītā grāmata *No Arkādijas līdz Marsam. Dzīve Rīgas parkos*. Dizaina autors – Dārta Hofmane, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – Latvijas Nacionālā bibliotēka.

Par mākslinieciski augstvērtīgāko mākslas izdevumu atzīta Aijas Poles grāmata *From Gas to Solid*. Tās dizainu veidojis Aleksejs Muraško, grāmata iespiesta Jelgavas tipogrāfijā, izdevējs – *Ownpet Publishing*.

Žūrijas speciālbalsa *Stikla ābols* piešķirta jaunajam dizaineram Klāvam Priedītim.

«Klāva Priedīša veidotajās

grāmatās jūtama autora balss – jauna dizainera, kurš nebaidās pazust grafiskā dizaina vēstures studijās, skatījums. Abas nominētās grāmatas apliecina iesaistīšanos gadsimtiem senās diskusijās par harmoniju kā struktūras un attiecību mācību. Harmonijas princips teksta salikumā drosmīgi disonē šolai fragmentārisms,» pamato žūrija. Šī balva tiks pievienota konkursa pastāvīgo nomināciju klāstam, turpmāk ik gadu šādi izceļot jauno dizaineru veikumu.

Otru speciālbalsu žūrija piešķīra Aleksandrai Rundei par māksliniecisko sniegumu, veidojot grāmatu *Ko darīt, ja esi kails pilsētā*: «Žūrija piešķir speciālbalsu par spēju smalkjūtīgi un draudzīgi attēlu valodā aicināt cilvēkus vienkārši pieņemt sevi un apkārtējos. Par prasmī atrast ideālu formu savu zīmējumu stāstiem drukātas grāmatas veidolā.»

Titulu *Gada mākslinieks* konkursa žūrija piešķīra dizaineram Aleksejam Muraško, kurš 2023. gadā ir bijis ļoti ražīgs (septiņas nominācijas, divas godalgas).

Balvu par mūža ieguldījumu grāmatniecībā saņēma mākslinieks un grāmatu dizaineris Aldis Aleks. ●

Avots: Diena

Datums: 05-04-2024

ZELTA GRIEZUMS

Raimonds Kīrkis: «Nesavtīgi ieguldoties katrā sagatavošanas posmā, **Miķeļa Goppera izlolotā izdevniecība Zelta Ābele** savulaik jaunā līmenī pacēla latviešu izpratni par pilnvērtīgi un iejūtīgi sagatavotu grāmatu»

Teksts **Undine Adamaite**

Zelta Ābeles ieguldījums latviešu grāmatu mākslā ir neatsverama un paliekoša vērtība, tās noteiktais standarts un kvalitātes zīme jau vairāk nekā pusgadsimtu kalpo par atskaites punktu grāmatu mākslā.

Ne velti grāmatu mākslas konkurss mūsdienās nes tieši *Zelta ābeles* vārdu. Izdevniecība *Neputns* nule kā laidusi klajā divu sējumu izdevumu: ilustrētu bibliogrāfisku apgāda *Zelta Ābele* izdevumu katalogu *Grāmata kā meistardarbs* un Laimoņa Oša monogrāfiju par grāmatizdevēju Mikeli Gopperu (1908–1996) *Ideālists merkantīlā pasaulē*, kas pienācīgi ļaus iepazīt viņa idejas un ieguldījumu.

BIJA PADARĪTS «NEREDZAMS»

«Grāmatu apgāda *Zelta Ābele* vārds zināms ikvienam, kas kaut nedaudz interesējas par latviešu grāmatniecības vēsturi un mūsu grāmatu mākslas augstākajiem sasniegumiem. It kā pazīstams plašākai sabiedrībai ir arī šī apgāda dibinātāja un vadītāja, grāmatizdevēja Miķeļa Goppera vārds, tāpat zināmi daži vispārīgi fakti par viņa dzīvi un darbību. Patiesībā tomēr šīs zināšanas ir stipri vienuspusējas, fragmentāras un pat kļūdainas. Lielā mērā to noteikusi dramatiskā Latvijas 20. gadsimta vēsture. Miķeļa Goppera vārds padomju okupācijas gados Latvijā ilgu laiku bija padarīts «neredzams», bet izgaismota tikai neliela viņa apgāda darbības daļa,» ievadā raksta apgāda *Zelta Ābele* izdevumu kolekcionārs Laimonis Osis.

«Bibliofila Laimoņa Oša sastādītais un komentētais apgāda *Zelta Ābele* izdevumu katalogs ir darbs ar visaugstākā līmeņa vērtību. Tajā pēc iespējas detalizēti atklāts un tādējādi arī saglabāts latviešu grāmatniecības vēsturē trekninātiem burtiem ierakstītās Miķeļa Goppera dibinātās *Zelta Ābeles* mantojums. Nesavtīgi ieguldoties katrā sagatavošanas posmā, tā savulaik jaunā līmenī pacēla latviešu izpratni par pilnvērtīgi un iejūtīgi sagatavotu grāmatu. Pilnveidojusies, cietusi un izdzīvojusi trīs dažādu varu apstākļos Latvijā un turpinājusies arī trimdā Zviedrijā, *Zelta Ābele* kopumā izdeva 180 grāmatas – niansēm un izdomā bagātas. Tās nav bijis viegls darbs šo kolekciju mūsdienai lasītājam pasniegt pēc iespējas precīzi, korekti un nepastarpināti, rūpējoties, lai top re-

■ Trešais apgāda *Zelta Ābele* darbības posms no 1945. līdz 1985. gadam aizritēja trimdā Zviedrijā. Attēlā – pie Bonnier spiestuves. 1952. gads. Fotografārs nezināms

dzams gandrīz ikviens, kurš to radīšanā bijis līdzdalīgs,» raksta abu sējumu redaktors un priekšvārda autors, izdevniecības *Neputns* galvenais redaktors Raimonds Kīrkis.

MILZĪGA NEATLAIDĪBA

«Liels, melns motocikls piedrāzās pie lieveņa, spēji nobremzēja, atdurdamies kā miets (...). No motocikla noplandījās milzīgs brezenta lietus mētēlis un grabēdams

vēlās augšup pa lieveņa kāpnēm. (...) Uz kāpis lieveni, lietus mētēlis pašķīrās, atklādams cilvēku, kura seju aizsedza lielās motorista acenes. Rokās atbraucējam bija varenī ādas cimdi ar atlokiem līdz pat el-

■ «Liels, melns motocikls piedrāzās pie lieveņa, spēji nobremzēja, atdurdamies kā miets (...). No motocikla noplandījās milzīgs brezenta lietus mētēlis un grabēdams vēlās augšup pa lieveņa kāpnēm.» savu pirmo sastapšanos ar Miķeli Gopperu romānā *Pansija pili* apraksta Anšlavs Eglītis. 30. gadi. Fotogrāfs nezināms

■ Jānis Plēpis. Ex libris *Miķelis Goppers*. 1938. Kokgrebums. 5 x 3,6 cm. Miķelis Goppers ļoti mīlēja kaķus. Kad Andris Vilks braucis prom no Stokholmas, Goppers teicis: «Gīlvēkus vari nesveicināt, bet kaķus gan pasveicini!»

JA IESPIEDUMĀ ATRADA KĀDU KĻŪDU, GOPPERS ESOT BIJIS GATAVS IZNĪCINĀT VISU IZDEVUMU

■ Izdevniecība Neputns nule kā laidusi klajā divu sējumu izdevumu - ilustrētu bibliogrāfisku apgāda *Zelta Ābele* izdevumu katalogu *Grāmata kā meistaradarbs* un *Laimoņa Oša* monogrāfiju par grāmatizdevēju Miķeli Gopperu (1908-1996) *Ideālists merkantilā pasaulē*. Foto - Kristīne Madjare

koņiem. (...) «Mans vārds ir Miķelis Goppers, es atbraucu runāt grāmatu lietās.» Pagāja labs britiņš, iekams es reaģēju uz

šo sveicienu. Saprotams, Miķelis Goppers bija ļoti pazīstams vārds. Viņa *Zelta Ābeles* apgāds bija izdevis tikai pāris greznās

grāmatas, bet jau sacēlis plašu ievēribu. (...) Par spīti manām saubām un bažām, sapraties ar negaidīto ciemiņu izrādījās viegli. Viņš netērēja neviena lieka vārda ievadiem vai tukšām laipnībām, bet tūdaļ runāja par lietu. Viņš pulcināja līdzstrādniekus. Viņam bija lieli plāni, daudz lielāki, nekā man jebkad bija ienācis prātā, jo mazas grāmatas kaut kā saistījās tikai ar maziem plāniem.» – romānā *Pansija pili* Miķeli Gopperu portretējis Anšlavs Eglītis.

Savukārt tulkotāja Milda Grīnfelde savu laikabiedru atceras kā ļoti savdabīgu vīdēja, gandrīz kalsna auguma vīrieti, ar ļoti strauju gaitu un mūžam kustīgu: «Man bija pilnīgs pamats domāt, ka viņš gandrīz nekad negul, diezgan bieži mani uzrāva no miega tālruna zvans: Miķelis Goppers aizrautīgi klāstīja kādu (dažreiz gluži fantastisku) ideju par tādas vai tādas grāmatas izdošanu. Tā bija apstēstība uz grāmatām, un tā viņu nepameta nedz dienu, nedz nakti. Otrā rītā izdevniecībā viņu satapu možu, sportiski žirgtu – nekādu bezmiega pazīmju.» Milda Grīnfelde to skaidro ar Miķeļa Goppera milzīgo neatlaidību, viņa iekarotāja daba neveiksmes neesot pazinusi. «Ar veiksmi viņš nemē-

dza tiksmīnāties, viņu jau urdīja jauna ideja. Grāmata pēc iznākšanas viņa prāts vairs nevaldzināja» (*Latvija Amerikā, Nr. 11 (15.03.1997)*).

«Kādu dienu saņēmu Miķeļa Goppera aicinājumu ierasties apgādā uz pārrunām. Tas bija patīkams pārsteigums, jo dažs literāts bez panākumiem centās tikt *Zelta Ābeles* līdzstrādnieku skaitā. (...) Pēc uzdotās adreses Maiznīcas ielā atradu dārza māju, kuras ārpusē nekas neliecināja, ka te darbojas pazīstams grāmatu apgāds. Mani ielaida istabā, kurai nebija nekā kopēja ar citu izdevēju kabinetiem. Tā drīzāk atgādināja studenta istabiņu: pavisam vienkārša dzelzs gulta ar svītraiņu latvisku segu, rakstāmgalda vietā augstākālais sekretērs ar plauktiem. (...) Pēc īsa brīža istabā ienāca jauns cilvēks laipnu seju un asu skatienu, īsi apgrieztiem matiem un milzīgu kaķi uz pleca. Ar šo kaķi man bij jāiepazīstas vispirms, tas bija Brencis, un viņa nesējs un īpašnieks bija Miķelis Goppers. Viņš ielēja glāzēs vīnu, nolika man priekšā prāvu kārbu ar papirosiem, un sākām runāt par literatūru.» savu pirmo sastapšanos ar Miķeli Gopperu atceras rakstnieks un tulkotājs Voldemārs Kārklīšs (*Trimdas rakstnieki*:

autobiogrāfiju krājums. *Kempton (Allgäu): Viļa Stāla apgāds, 1947, 3. sēj.*

Vēl citi laikabiedri atceras, ka Miķelis Goppers bijis ļoti mērķtiecīgs. Viņam bija spējas iekvēlināt darbam arī pārējos. Reizē izdevējs bijis arī ārkārtīgi pedantisks. Ja iespiedumā atrada kādu kļūdu, Goppers esot bijis gatavs iznīcināt visu izdevumu.

POLIGRĀFISKĀ IZCILĪBA

Miķelis Goppers ir dzimis 1908. gada 13. jūnijā Varšavā ģenerāļa Kārļa Goppera (1876–1941) ģimenē. Pateicoties ģimenes tradīcijām un iespējām, veidojās zēna estētiskā gaume, interese par mākslu un kultūras procesiem kopumā. Miķelis Goppers ir beidzis Rīgas pilsētas 1. ģimnāziju, studējis Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē. Studiju laikā sācis strādāt Latvijas Bankas Valūtas nodaļā, kur nostrādājis līdz 1939. gadam.

Būdams liels grāmatu cienītājs, Miķelis Goppers 1935. gadā nodibināja apgādu, kam deva simbolisku, latviešu folklorā saknotu nosaukumu – *Zelta Ābele*. Apgāda logotipa autors ir Voldemārs Krastiņš (1908–1960) – ainavists un oforta meistars, viens no pirmajiem *Zelta Ābelē* izdoto grāmatu ilustratoriem.

Apgāda *Zelta Ābele* darbības pirmās posms bija no 1935. līdz 1940. gadam, kad M. Goppers izdeva mākslinieciski un poligrāfiski izcilas grāmatas. Pirmajā posmā iznāca 50 grāmatu – pārsvārā pasaules literatūras klasika un latviešu autoru darbi. Grāmatas bija mazas, tā sauktajā kabatas formātā, no 5,5 x 8,8 cm. Eksemplāru skaits parasti bija neliels – no 400 līdz 3000 vienībām.

Otrajā darbības posmā no 1941. līdz 1944. gadam, vācu okupācijas laikā, apgāds atguva vārdu *Zelta Ābele* un izdeva vislielāko skaitu grāmatu – 90, tomēr daļai šo izdevumu apdares kvalitāte krievi atpaliel no pirmā posma elegances.

1941. gadā, kad M. Goppers atsāka izdevējdarbību, grāmatas vēl bija trīsdēmito gadu augstvērtīgajai apdares līmeņi, jo bija saglabājušies vecie poligrāfijas materiāli. Palielinot izdotu grāmatu skaitu un metienu, pievērsties lielāka formāta grāmatām, kā arī sarūkot kvalitatīvu papīra izmantošanas iespējām, *Zelta Ābele* kara gados zaudēja daļu no sākotnējā augstā kvalitātes standarta.

Trešais apgāda *Zelta Ābele* darbības posms no 1945. līdz 1985. gadam aizritēja trimdā Zviedrijā. Stokholmā iznākuši 38 izdevumi. Kaut gan ar grūtībām, tomēr Zviedrijā M. Goppers darbu atsāka jau 1945. gadā. Viņš turpināja izdot grāmatas latviešu valodā un palika uzticīgs sākotnēji noteiktajai augstajai kvalitātei. Tika aizsākta sērija *Universālā bibliotēka*, ko atklāja Raiņa *Uguns un nakts* (1945) izdevums. Zviedrijā tika izveidota jauna izdevumu kategorija – vēstures un atmiņu literatūra. Miķelis Goppers šajā sadaļā laidis klajā Latvijas vēsturei, Brīvības cīņām un Latvijas armijas personībām veltītu izdevumu.

VAI TU NEESI KOMUNISTS?

Grāmatas atklāšanā personīgās atmiņās dalījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors Andris Vilks, uzsverot, ka nerunās kā amatpersona, bet drīzāk kā viens no ģimenes locekļiem, kas kuplā skaitā bija ieradusies izrādīt godu savam slavenajam radniekam.

Pirmā saskare ar *Zelta Ābeli*, Miķeli Gopperu un viņa krājumu Andrim Vilkam bijusi Valsts bibliotēkā, kur viņš strādāja no 1978. gada. «Ieskatīties šajās grā-

■ *Zelta Ābeles* izdevumu kataloga sastādītājs bibliofils Laimonis Ošs kopā ar Miķeļa Goppera dēlu Kārlī Gopperu un Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktoru Andri Vilku. Foto - Kristīne Madjare

■ «Tajā laikā bija arī ļoti labi antikvariāti. Es uz tiem gāju kā uz darbu. Katru dienu.» atceras muzikologs, *Zelta Ābeles* izdevumu kolekcionārs Guntars Pupa. Foto - Undīne Adamaite

matās nebija pārāk populāri. Miķelis Goppers bija pārcēlies uz Zviedriju, un trimdas latviešus oficiālā okupācijas vara pārāk nemilēja. Bet kaut kā bija sanācis, ka mūsu Reto grāmatu un rokrakstu nodaļā *Zelta Ābeles* grāmatām jau toreiz bija atvēlēta pienācīga vieta. Mums bija lieliska kolekcija, mape ar atsevišķu viņa darbu fragmentu novilkumiem, kas deva priekšstatu par *Zelta Ābeles* fenomenu. Arī mūsu ekspozīcijā *Grāmatniecība* bija ievietotas Miķeļa Goppera grāmatas, kas atspoguļoja elementus no 20.–30. gadu grāmatniecības. Līdz ar to mums bija iespēja daudziem apmeklētājiem vēstīt šo stāstu,» ar gandarījumu atceras Andris Vilks.

Miķelis Goppers ļoti pārdzīvoja tēva noslepkavošanu un bija ārkārtīgi dusmīgs uz padomju varu. Viņš norobežojās no cilvēkiem, kas tajos gados sāka pie viņa braukt no Latvijas. «Arī man, kad tuvojāmies viņa mājai, Goppers trīsreiz noprasīja, vai es neesmu komunisti. Es iekļuva

PAR VEIKSMI VIŅŠ NEMĒDZA TĪKSMINĀTIES, VIŅU JAU URDĪJA JAUNA IDEJA

viņa svētnīcā. Viņam mājās bija plauktīns, uz kura stāvēja piecas sešas grāmatas. Goppers teica – tie ir mani etaloni. Tas bija spēcīgs piemērs, lai izprastu viņa pieeju augstajai grāmatu mākslas kvalitātei un arī saturam. Viņš ļoti mīlēja kaķus. Viņa mīļākā grāmata bija *Kaķīša dzimnāvas*. Atvadoties viņš teica – cilvēkus tu vari nesveicināt, bet kaķus gan pasveicināt!» atceras Andris Vilks. Miķelis Goppers viņa atmiņās dzīvo kā «skaudrs, bet arī ļoti gaišs cilvēks».

DIVI ŪSAIŅI

Miķeļa Goppera dēls Kārlis Goppers stāsta, ka ar Laimoni Osi iepazinies 1987. gadā, kad kā gids ar zviedru tūristu grupu braucis apciemot Latviju. Ārzemnieki iemācījās, ka izdevīgi pārdot dolārus var slepenos punktos, kur varēja tirgot gan dolārus, gan džinsus un kreklus, gan kafiju. «Ipaša kategorija bija Latvijas kultūras aizstāvji, kuri, izvairoties no policistiem – to arī tur netrūka –, meklēja vērtī-

gas latviešu grāmatas. Melnais tirgus atradās Vērmanes dārzā un pie viesnīcas Latvija.» atceras Kārlis Goppers, kurš šādā ceļā pats nopircis vairāk nekā simt ģimenē trūkstošo *Zelta Ābeles* izdevumu. Te Kārlis Goppers iepazīnās ar vēl vienu kaislīgu *Zelta Ābeles* kolekcionāru – muzikologu Guntaru Pupu. «Paps, skatoties mājās pārvestās fotogrāfijas ar kolekcionāriem, kas slapstās aiz kokiem, teica – divi ūsaiņi,» smejas Kārlis Goppers. «Esmu sapratis, ka šis darbs, ko padomju laikā darīja kultūras mīļotāji un kolekcionāri, Latvijas kultūrai bija ļoti svarīgs. Ja viņu nebūtu, šīs grāmatas varēja aiziet bojā. Es to uzskatu par ieguldījumu kultūrā,» pateicīgi kolekcionāriem ir Kārlis Goppers.

«Bija jau bail,» atzīstas viens no «ūsaiņiem» Guntars Pupa. Varējās visādi būt. Kolekcionāru nelegālās pulcēšanās vietās spietojusi ne jau tikai paši mākslas un brīvās Latvijas izslāpušie. Tas bija kā tīspriņāt bāzt galvu cilpā, bet vilkme turēt savas rokās kādu no *Zelta Ābeles* daiļajiem izdevumiem bija daudz stiprāka. «Tajā laikā bija arī ļoti labi antikvariāti. Es uz tiem gāju kā uz darbu. Katru dienu,» antikvariātu ķemmēšanu oficiālajā darba laikā atmiņas Guntars Pupa. «Nu kāds nu tur padomju laikā darbs,» atmet ar roku Pupa. «Iepazinās ar pārdevējam, viņas jau man sāka grāmatas atlikt,» stāsta muzikologs bibliofils.

Dzīves dramaturģija pēc *Nepuļņa* izdevumu atklāšanas saved kopā ar Miķeļa Goppera mazmazmeiņām – pusaudzēm Luīzi un Terēzi. Meitenes palīdz kolekcionāram un žurnālistei atrisināt lieliu nesaprašanās ar liftu un piekriņt pāris jautājumiem. Luīzei vecētīņš Kārlis jau esot izrādījis vecvectēva grāmatas, bet Terēzei šāda iespēja vēl nav bijusi. Arī viņas esot lielas lasītājas, patīkot. Luīze patlaban angļiski lasa grāmatu par prezidentu, tajā liela loma atvēlēta pašam lasītājam: viņš ar savu izvēli var noteikt notikumu gaitu. Bet Terēzei šobrīd visinteresantākie šķiet kriminālromāni. ■

Paziņoti Latvijas Literatūras gada balvas pretendenti

Jau iepriekš ziņots, ka Mūža balvu par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas literatūrā Latvijas Literatūras gada balvas (LALIGABA) ekspertu komisija nolēmusi piešķirt dzejniecei, prozaīkei un tulkošanai Margitai Gūtmanei.

Šogad LALIGABA ir jauns balvas dizains un lielakas naudas prēmijas uzvarētājiem.

Ekspertu komisija lēmusi šogad piešķirt divas speciālbalvas – dzejniekam un tulkošanai Contram (Marguss Konnula) par latviešu literatūras tulkošanu un popularizēšanu Igaunijā, kā arī Ronaldam Briedim par kultūras izglītības programmas "Literārā akadēmija" vadīšanu 20 gadus.

2023./2024. gada LALIGABA ekspertu komisijā darbojas tās priekšsēdētāja rakstniece Ieva Melgalve, kultūras žurnāliste Undīne Adamaite, dzejnieks, atdze-

totājs un mūziķis Pēteris Draguns, literatūrzinātniece un pētniece Madara Āriņa (Everstone), dzejniece un publiciste Ligija Purinaša, rakstnieks Osvalds Zebris, tulkotājs, atdzejotājs un publicists Ilmārs Zvirgzds.

Apbalvošanas ceremonija notiks 30. aprīlī Agenskalna tirgū.

Pirms laureātu apbalvošanas ceremonijas notiks LALIGABA nominantu lasījumi. Nākamnedēļ 11. aprīlī plkst. 18.30 mākslas centrā "Noass" ikviens laipni gaidīts apmeklēt dzejas lasījumus, savukārt 18. aprīlī turpat norisināsies prozas tekstu lasījumi.

Latvijas Literatūras gada balvas pretendenti (īsais saraksts)

Labākais prozas autordarbs:

- Džena Andersone, "Krita aplī", "Zvaigzne ABC";
- Svens Kuzmins, "Skaistums un nemiers", "Dienas Grāmata";
- Margarīta Pervepecka, "Aspirantūra", "Dienas Grāmata";
- Daina Tabūna, "Raganas", "Ascendum";
- Kristīne Ulberga, "Zem kupola", "Dienas Grāmata".

Labākais dzejas autordarbs:

- Ērika Bērziņa, "Ardievas bohēmai", "Orbita";
- Marts Pujāts, "Dāma baltos džinsos", "Neputns";
- Ilmārs Šlāpins, "never", "Neputns";
- Kārlis Vērdiņš, "Libiešu balādes", "Neputns".

Labākais literatūras autordarbs bērniem:

- Andra Marfelde, "Vai mamma mājās?", "Dienas Grāmata";
- Luīze Pastore, "Šis ir mans seriāls", "Aminori";
- Kārlis Vērdiņš, "Jandāliņš", "Liels un mazs";
- Inese Zandere, "Izdomā sev auto", "Liels un mazs";
- Inese Zandere, "Putni mūs redz", "Liels un mazs".

Labākais dzejas tulkojums latviešu valodā:

- Serhijs Žadans, "Harkivas Dinamo", atdzejojusi Ingmāra Balode, Jānis Elsbergs, Māra Polakova, Māris Salejs, "Orbita";
- Hasso Krulls, "Metris un Dēmetra", atdzejojis Guntars Godiņš, Latvijas Rakstnieku savienība;
- "Sirreālists igauņu dzejā", atdzejojis Guntars Godiņš, "Neputns";
- Ilja Kaminskis, "Kurlā republika", atdzejojis Raimonds Ķirķis, "Neputns".

Labākais prozas tulkojums latviešu valodā:

- Halgrīms Helgasons, "Sieviete 1000 grādos", tulkojis Dens Dimiņš, "Zvaigzne ABC";
- Viktorije Hanišova, "Sēņotāja", tulkojis Jānis Krastiņš, "Pētergailis";
- Vids Moikūns, "Cēlinieku stacijas", tulkojusi Dace Meiere, "Zvaigzne ABC";
- Viktors Marcinovičs, "Mova", tulkojusi Māra Polakova, "Prometejs";
- Oktavio Pass, "Pērtiķis gramatiķis", tulkojis Edvīns Raups, "Neputns".

Spilgtākā debija:

- Gusts Ābele, "Pasaulē mīļākais klusums", "Jānis Roze";
- Linda Gabarajeva, "Aplī", "Neputns";
- Rute Kārklīņa, "Elliģi skaisti nosīēpumi", "Zvaigzne ABC";
- Rolands Virks, "Cilvēki man nepatīk", "Valters Dakša".

Spilgtākais darbs literatūrzinātnē:

- Ausma Gimdiņa, "Latviešu literatūras klasika kā kritiskās domāšanas impulsi", "Zinātne";
- Inguna Daukste-Silasproģe, "Balsis pār jūru", "Dienas Grāmata";
- Viesturs Vecgrāvis, "Pie augstā loga", "Dienas Grāmata". **KZ**

▲ «**VIŅAS** tulkotie un atdzejotie latviešu autori ir kļuvuši pieejami Vācijas kultūrtelpā,» vienu no mūža balvas laureātes Margitas Gūtmanes darbības virzieniem izceļ LALIGABA ekspertu komisijas priekšsēdētāja rakstniece, dzejniece, tulkotāja un pētniece Ieva Melgalve.

FOTO - LETA

Drosme paplašināt valodas robežas. LALIGABA

Violeta Garena

APRĪĻA beigās, 30. aprīlī, Āgenskalna tirgū tiks paziņoti Latvijas Literatūras gada balvas laureāti.

Par ieguldījumu literatūrā mūža garumā šogad godinās dzejnieci, prozisti un tulkotāju Margītu Gūtmani. «Daudziem Latvijas lasītājiem – jo īpaši tiem, kuri deviņdesmitajos gados bija bērni, – Margita Gūtmane un *Minkāns* bija pirmā saskare ar trimdas literatūru. Viņas sirdsgudrā, jūtīgā dzeja un proza veido un stiprina trimdas literatūru, kā arī met tiltu starp Latvijā palikušajiem un no tās aizbraukušajiem,» pamato LALIGABA ekspertu komisijas priekšsēdētāja rakstniece, dzejniece, tulkotāja un pētniece Ieva Melgalve.

Īpašo balvu žūrija šogad lēmusi piešķirt igauņu dzejniekam un tulkotājam Margum Konnulam, pazīstamam ar pseidonīmu Contra, kurš jau neatšķetināmi ieaudzis latviešu literatūrā un valodā. Viņa oriģināldzejoļi latviešu valodā apkopoti krājumā *Tik grūti ir būt latvietim*. Latviešu valodu Contra ir iepazīs caur Eduarda Vei-

denbauma daiļradi, atdzejot viņa dzejoļus igauņu valodā. Tulkojis daudzu latviešu autoru darbus, organizējis literatūras seminārus un skrējienus. Ir noskrējis 170 km distanci no Tartu līdz Eduarda Veidenbauma mājai Kalāčos.

LALIGABA rīkotāji šogad pieņēmuši lēmumu esošā budžeta ietvarā palielināt laureātu balvu fondu, tādējādi ikviens balvas ieguvējs saņems par 50% lielāku naudas prēmiju nekā iepriekš. Debijas balvu kopš pagājušā gada finansiāli atbalsta Jelgavas tipogrāfija. Tāpat šigada laureāti būs pirmie, kas saņems jaunā dizaina balvas. Dizaina autors ir Dāniels Šatalovs, kura darbs 2023. gadā ieguva pirmo vietu sadarbībā ar Latvijas Mākslas akadēmiju (LMA) rīkotajā konkursā LMA dizaina programmas studentiem. Par savu ieceri Dāniels konkursa pieteikumā rakstījis: «Balva Pretstats ir radīta, balstoties uz LALIGABA logo, kas ataino cilvēku ar grāmatas spārniem, bet, strādājot 3D vidē, ir iespējams vizuāli attēlot, kā šis logo izskatās no otras puses, proti – parādās grāmatas smaguma

puse. Ja no priekšplāna grāmata ir šķietami viegla un cilvēku ceļ spārnos, tad no otras puses cilvēks to tur kā smagu dārgumu, simbolizējot literatūras nozīmīgumu un vērtību. Balvai piemīt arī funkcionāla īpašība – tā lietojama kā grāmatas statīvs.»

«Kad piemin *Literāro akadēmiju*, prātā allaž viena un tā pati asociācija – dzejnieks Ronalds Briedis. Viņš ir bijis un ir šīs rakstniekdarbības stūmējs un vilcējs, no kura ne reizi nav dzirdēta gausiņas par kādām grūtībām vai likstām, bet tās taču ik pa brīdim piemeklē mūs visus. Īpaši tos, kuri uzņemas atbildību un velk to ilgu laiku, Ronalds gadījumā – jau apaļus 20 gadus,» žūrijas pārstāvis rakstnieks Osvalds Žebriņš raksturo otru speciālās balvas saņēmēju.

Pirms laureātu apbalvošanas ceremonijas notiks LALIGABA nominantu lasījumi. 11. aprīlī plkst. 18.30 mākslas centrā *Noass* notiks dzejas lasījumi, savukārt 18. aprīlī turpat norisināsies prozas tekstu lasījumi.

Ekspertu vērtējumi un sīkāka informācija par nominantiem: www.laligaba.lv ●

Avots: Diena

Datums: 02-04-2024

"Laime ilgst tikai brīdī"

Rakstniecei, dzejniecei un atdzejotājai Margitai Gūtmanei piešķirta 2024. gada Latvijas Literatūras gada balvas (LALIGABA) Mūža balva.

DIĀNA JANCE

"Viņas daiļrade ir būtiska laikmeta liecība trimdas traģisma izziņā, ilustrējot sašķeltību starp divām dzīves telpām un atklājot dziļi personiskus pārdzīvojumus, smeldzi, traumatismu, atsvešinātību, identitātes un piederības meklējumus," pamatojot šo lēmumu, rakstniece literatūrzinātniece Madara Eversone.

Kopš 1996. gada Margita Gūtmane atkal dzīvo Latvijā, bet augustā Vācijā, kur kopš gada vecuma nokļuva bēgļu gaitās. Beigu si Ministres latviešu ģimnāziju, studējusi Hamburgā literatūrzinātni un teātra vēsturi, Stokholmā – baltu valodas. Dzīvojuši Hamburgā. Dzejoļu krājums "Ēnu spēles" (1971), "Kas zinās stāstīt" (1976), "Klusuma robežas" (1981), "Dzejas" (1991, autore iecerētais nosaukums "Tava ķermeņa ainavas"), prozas darbos "Tā pati diena" (1988) un "Vēstules mātei" (1998) atklāts trimdas traģisms, vientulības sajūtas, nepiederība un ilgas. Sarakstījusi grāmatu bērniem "Minkāns" (1985). Atdzejojusi vācu valodā Aleksandra Čaka, Vizmas Belševicas, Imanta Ziedona, Veronikas Strēlertes, Māras Zālītes, Amandas Aizpurietes, Ulda Bērziņa un citu autoru dzejoļus. Latvijas Rakstnieku apvienības (LaRA), Latvijas PEN kluba un Latvijas Rakstnieku savienības biedre (1992). Saņēmusi Jāņa Jaunsudrabiņa balvu par prozas grāmatas "Tā pati diena" manuskriptu (1984), Pasaules Brīvo latviešu apvienības Kultūras fonda Goda balvu par grāmatu "Vēstules mātei" (1998), Latvijas Literatūras gada balvas speciālbalvu par grāmatu "Dzīve ir viens vella izgudrojums". Veronika Strēlerte manās atmiņās" (2013).

Sarunas sākumā ar "Latvijas Avīzi" Margita Gūtmane atklāj, ka vislabāk rakstīt esot naktis, sakot, ka viņai patīkot ārkārtīgais nakts klusums: "Man patīk tumsa, man patīk, kā deg tikai dažas lampaš un vairāk nekā nav, itin nekas nenovirza domas. Ir rakstnieki, kuri tieši šādi dzīvo – rakstot naktis – un to viņu darbos jūt, tie ir atklātāki, jo autors neļaujas novirzīties no nekā."

ELVIS FRIKS/DOMUŽIME FOTO

Margita Gūtmane: "Man nav iebildumu, ka dzīvoju Latvijā, tomēr man ir ļoti daudz iebildumu pret to, kas Latvijā notiek."

Varbūt nakts klusums ir tas, kas palīdz vadīt domas? Reizēm dzejnieki mēdz teikt, ka viņu domas, roku kāds itin kā vada.

M. Gūtmane: Ar dzejoļiem ir mazliet savādāk, bet prozas darbs ir atkarīgs no pirmā un otrā teikuma. Pēc tiem sekojošās domas var aiziet pavisam citā virzienā, nezinu gan, vai tās kāds vada, bet kādi teikumi var patiesi ievirzīt citā domāšanā. Kad sāku rakstīt nakti, domāju uzrakstīt par noteiktu tematu, bet uzrakstu lapu-pusi un tas ir pavisam savā-

ideāli. No otras puses – nav jau jāklūst par grafomānu, pietiek ar to, kas uzrakstīts.

Jūs pieminat savus gadus, bet, izvirzot LALIGABA Mūža balvai, kritiķi jūs dēvē par "latviešu trimdas rakstnieku jaunākās paaudzes pārstāvi"...

Par to gan var smieties! Tomēr tam ir arī skaidrojums – savā laikā, kad sāku rakstīt, pirms manis bija ārkārtīgi spēcīga paaudze – Gunārs Saliņš, Līnards Tauns, Astrīde Ivaska, Aina Zemdega, Ilze Šķipsna, Gun-tis Zariņš, Andrejs Irbe un

nieki, mūsu trakā paaudze likās pavisam neiespējama. Tā "jaunā paaudze" radās toreiz, varētu gan jautāt, cik tālu kādu var saukt par jauno paaudzi. Tas bija laiks, kad šeit radās Ziedonis, Vācietis, Beševica un citi.

Arī trimdā jūs paaudze nebūt nebija pēdējā, var minēt Baņutu Rubess, Ritu Laimu Krievību, Māru Gulēnu... Varbūt savā ziņā palīkāt mūžam jauni? Piemēram, Imants Ziedonis savā garā nekad neklūva vecs.

Taisnība. Turklāt – arī man pašai ir sajūta, ka vēl joprojām kaut kādā veidā skaitos pie jaunās paaudzes. Patiesi domāju, ka Saliņa teiktais toreiz savā ziņā turpinās. Mūsdienās gan, liekas, ir pārāk maz to, kuri, dzīvojot ārpus Latvijas, nopietni raksta, nopietni nodarbojas ar rakstniecību.

Nav jau gan tā, ka vieta nosaka, vai mēs rakstām vai nerakstām, rakstīt nosaka iekšējā nepieciešamība izteikties.

Kāpēc jums bija svarīgi rakstīt tieši latviešu valodā?

Tam ir ļoti vienkārša atbilde – biju vācu internētā, un tur visi rakstīja dienasgrāmatas, turklāt, lai citi tās nevarētu izlasīt, mēģināja izdomāt visvairākus slēpenu šifrurus. Man bija ļoti vienkārši – rakstīju latviski, neviens

to nevarēja lasīt. Tas tik tiešām bija vienīgais iemesls. Atceros, reiz vēlāk biju aizgājusi uz banku un biju aizmirsusi kodu. Izvilku lapiņu, lai to apskatītos, un kasiere iepleta acis, sakot, ka es esot traka, kodu nedrīkst rakstīt uz lapiņas! Bet es viņai parādīju "viens, divi, trīs...", viņa skatījās un piekrita, ka ko tādu neviens tik tiešām nevarot saprast. Toreiz tas bija vienreizēji labi, bet šeit, Latvijā, gan ko tādu nevaru atļauties, te visi kodi pēc izlasīšanas tomēr jāsadzina.

Kā esat iejutusies Latvijā?

Pašā sākumā bija tirā eiforija, toreiz ļoti pārģalvīgi teicu, ka pēc trim nedēļām Latvijā man vairs Vācijā neeksistē. Būtībā jau arī neeksistē, tomēr nevaru noliegt, ka esmu augustā Vācijā un tur piedzīvoju valsts politisko un ekonomisko uzplaukumu. Pieredzējušes desmito gadu studentu nemierus, demonstrācijas pret Vjetnamas karu. Pieredzēju Vācijas politisko nostāju "nekad vairs". Nekad vairs tādu karu, nekad vairs antisemitismu, bet tagad noskaņots: "Bet kādēļ ne? Kādēļ vēl reizi neizmēģināt?" Būtībā notikušais tik tiešām atkārtojās, varbūt Vācijā gluži netiek vilkts uz kara pusi, bet antisemitisma nostāja tomēr parādās.

Ko jūs domājat par mūsdienu pasauli?

Nesen ieskatījos Bībelē, meklēju, kur Rakstos parādās jaunums, kas tam pamatā. Neticēju, bet tas ierakstīts jau pirmajā lappusē: pašā pirmajā pantijā teikts, ka Dievs radīja zemi, tālāk, sestajā dienā, radīja cilvēku – pēc Dieva prāta un līdzības. Ja padomā, tad tur arī pateikts viss par jaunumu. Lasīju arī kāda bijušā jezuita sarakstītu literatūrzinātnisku Dieva autobiogrāfiju. Patiesībā, papētot Bībeli, saprotams, ka Dievs bijis īsts slepkava, izsekojot visus izraēliešu zemju karojumus, visur Dievs mairījis pa vidu, visur karojis līdzī. Tās bija masveida slepkavības, un tas, kas notiek šodien, ir tieši tas pats, kas noticis toreiz un ko var izlasīt Bībelē. Jāsaka, neesmu ticīga, bet biju mēma, kad to visu saliku kopā. Varētu jau teikt, ka Vecajā Derībā aprakstīti seni notikumi, bet nekas jau nemainās. Turklāt Bībelē teikts – ja tev kāds nodara ļaunu, tad vajag ļaut iesist arī pa otru vaigu. Tāda situācija, tāda piedošana nav iespējama. Nav iespējama piedošana pēc tā, kas notiek Ukrainā.

Vai tad cilvēks gadsimtu gaitā nav mainījies, attīstījies?

Domāju, ka cilvēks nespēj mainīties. Prezidents Rinkēvičs teica, ka pret ļaunumu jācinās vienmēr, tur nelīdz itin nekas cits. Varbūt mainīties kāds var atsevišķi, bet nedomāju, ka izmainīties spētu vesela tauta. Tam piemērs ir Vācija, reiz teica "nekad vairs", bet viņi nesaprot, kas notiek šodien. Par Krieviju nemaz nerunāsim, tur laikam gan attīstīties kāds jaunuma gēns.

Vai esat laimīga dzīvod Latvijā, vai jums bija izvēle nebūt šeit?

Patiesībā 1996. gadā par labu Latvijai izšķiros diezgan spontāni. Kad parādījās iespēja, nolēmu braukt šurp. Tikpat spontāni savulaik biju izšķirusies par dzīvi Zviedrijas laukos, esmu dzīvojuši arī Spānijas laukos pie jūras. Ar laimes sajūtu ir divaini, jo tā nav nepārtraukta, būtībā ilgst tikai īsu brīdī. Varētu teikt, ka man nav iebildumu, ka dzīvoju Latvijā, tomēr, tā kā esmu politiski domājošs cilvēks, man ir ļoti daudz iebildumu pret to, kas Latvijā notiek. Var tikai kratīt galvu un nesaprast, kā trīsdesmit gadu laikā nav bijis iespējams savest kārtībā valsti, turklāt tā tiek iedzīta arvien lielākā purvā, to tik tiešām nesaprotu. Būtu jāprasa, cik daudz cilvēki, kuri vadījuši valsti, strādājuši savā un cik paveikuši valsts labā. Manuprāt, valsts pienākumu sarakstā pret iedzīvotājiem ir tikai dažas lietas – iekšējā un ārējā aizsardzība, veselības aprūpe, izglītība, tieslietas un taisnīgums, vēl varētu pieskaitīt kultūru. Cik no šiem punktiem mums trīsdesmit gados ir savesti kārtībā? Ja tā godīgi skatītos, cik daudz ir izdarīts? Paldies Dievam, esam NATO un Eiropas Savienībā. Ko var teikt par iespējamo izglītības ministru, kurš sēž un domā, bet neļauš autoritāri "Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods". Pirmā atbilde bija Rainis; tā jau mēdz teikt, jo Rainis ir tas, kurš vienmēr gudri visu pateicis. Kad izrādījās, ka Rainis tas nav, tad nākamā atbilde bija Barons. Tas tieša, kā gan gadījies, ka Barons nepateica ko tik gudru. Trešais minētais bija Pumps...

Bet, atbildot par laimi Latvijā, Roberts Mūks dzejoli saka: "Pa Latvijas ceļiem var iet un / Uz visām debess pusēm / Un nekur neaiziet. / Šis līnijas Dieva plauksts / Pa Latvijas ceļiem man nekur nav jāaiziet."

Būtu jāprasa, cik daudz cilvēki, kuri vadījuši valsti, strādājuši savā un cik paveikuši valsts labā.

dāk nekā tas, ko biju gribējusi, tomēr jūtos apmierināta, ir ļoti labi arī tā.

Esmu uzrakstījusi ļoti garu sarakstu, ko vēl gribu izdarīt. Tie gan ir nieki; ļoti labi zinu, ka varbūt no tā visa izdarīšu vienu punktu, bet saraksts dod sajūtu, ka priekšā vēl dzīve, ka vēl ir tik daudz nākotnes. Žēl gan, ka šādu sarakstu nebiju izveidojusi jau pirms gadiem piecdesmit, tas būtu bijis

vēl citi... Kas tā bija par paaudzi! Atceros Dziesmu svētkus Ķelnē, kur ierasti notika arī literārais sarikojums un kādā no lasījumiem stāvējām abi ar Juri Kronbergu, un toreiz Gunārs Saliņš teicis, ka tas esot vēsturisks brīdis. Būtībā jau neviens vairs negaidīja, ka pēc tās dižas paaudzes vēl nāks kāds jaunais. Neviens tik tiešām negaidīja, ka trimdā vēl radīsies rakstnieki un dzej-

Pirmā sarunas daļa ar Jāni Dripi, arhitektu, grāmatas "Kultūrtelpa. 21. gadsimta kultūras būves Latvijā" autoru, bija publicēta 28.marta "Druvas" numurā. J.Dripe stāstīja par bērnību Cēsīs, par ģimeni un kultūrbūvēm Latvijā. Soreiz par arhitektu, dzimuša Cēsīs, darbību politikā.

SALLIJA BENFELDE

- Laikam būtu naivi jautāt, kā arhitekts tolaik izvēlējās politiku. Par ministriem un diplomātiem kļuva daudzi kultūras cilvēki, jo bija jāatjauno valsts.

- Neuzskatu sevi par politiķi, biju kultūras ministrs Birkava un Gaiļa valdībā kā savas jomas profesionālis. Biju tikko ievēlēts par Arhitektu savienības priekšsēdētāju. Un tad nāk prefi Jānis Vaivads un saka: "Labdien! Esmu izglītības un zinātnes ministrs, un mums būs viena – Kultūras, izglītības un zinātnes ministrija. Raimondam Paulam tas neder, viņš aiziet, mēs tagad lūkojamies pēc kultūras valsts ministra. Birkavs man teica ar tevi parunāt." Stāvēju uz ielas un īsti nesapratu, ko teikt. Torciz "Latvijas Ceļam" politikā bija liela dominante, es varēju pievienoties valdībai bez partejiskās piederības. Pusgada laikā izcīnīju atpakaļ savu, Kultūras, ministriju! Tad gan Birkavs teica, ka nav labi vadīt ministriju bez politiskās atbildības. Bet Birkavam bija laba humora izjūta – ar smaidu viennozīmies, ka kultūra stāv pāri partejiskām piederībām. Tad sekotāja vēstnieka darbs Zviedrijas Karalistē un Apvienotajā Karalistē.

- Vai reizēm nenācās pieņemt sāpīgus lēmumus, jo naudas kultūrai taču vienmēr ir tik, cik ir?

- Nebūtu pareizi runāt par darbu Kultūras ministrijā tikai saistībā ar naudu. Protams, labs ministrs ir tas, kuram ir labs budžets. Tie labie "beznaudas darbi" bija Ziedoņa vadībā uzrakstītās pirmās kultūrpolitikas pamatnostādnes, atkal atgūta sava ministrija, brāļu Kokaru izlole pie pirmie Baltijas un Ziemeļvalstu dziesmu svētki. Nepilni trīs gadi Valdemāra ielā bija laba skola vēlējam vēstnieka darbam, sapratne par komandas lielo lomu, par empatiju un koleģialitāti.

- Kāpēc pēc darba ministrijā izvēlējāties diplomātiju?

- Jau biju izdomājis, ko darīšu tālāk – gribēju būt jaundibinātā

"Ir jānovērtē laiks, kurā esam dzīvojuši"

Foto: NO ALBUMA

” JĀNIS DRIPE

- Neesošo diplomāta pieredzi kompensēja darba biedri vēstniecībās. Man laimējās strādāt kopā ar gudriem un profesionāliem kolēģiem gan Stokholmā, gan Londonā.

žurnāla "Latvijas Arhitektūra" redaktors. Kādu pusgadu darīju šo interesanto darbu, tad piezvanīja ārlietu ministrs Birkavs un piedāvāja vēstnieka darbu Zviedrijā. Tas bija pārsteigums un pagodinājums reizē.

Bet tas bija arī laiks, kad karjeras diplomāti vēl bija pārāk jauni, lai tiktu nozīmēti par vēstniekiem. Valsts šim svarīgajam darbam rekrutēja vairākus kultūras ļaudis un trimdas latviešus: Annu Žiguri, Valdi Krastiņu, Aivaru Baumanī, Ojāru Kalniņu, Jāni Rīteni, tajā skaitā arī mani. Birkavs zināja, ka es pazīstu Zviedrijas tieslietu ministri Lailu Freivaldi, un bija ievērojis, ka Zviedrijas kultūras ministres Margotas Valstrēmas vizīte Latvijā bija sekmīga. Labas attiecības saglabājām arī tad, kad Valstrēma bija Eiropas Komisijas viceprezidente, bija viegli sazināties.

Neesošo diplomāta pieredzi kompensēja darba biedri vēstniecībās. Man laimējās strādāt kopā ar gudriem un profesio-

nāliem kolēģiem gan Stokholmā, gan Londonā. Vairāki tagad ir vēstnieku amatos. Dzejnieks Juris Kronbergs bija izcilis kultūras atašejs – bija patiesa bauda ar viņu kopā strādāt.

- Bijāt vēstnieks arī Lielbritānijā, un tajā laikā Ilga Dripe kā stikla māksliniece izgatavoja vitrāžas Rovfantas baznīcai, kas Anglijā bija latviešu īpašums. Kas notika ar vitrāžām, vai tās pēc īpašnieka maiņas joprojām ir Rovfantā?

- Kad strādāju Stokholmā, sieva Jāna Krēšļa vadītāja latviešu skolā bija mākslas skolotāja. Gan Stokholmā, gan Londonā mums bija sirsniņas un jaukas attiecības ar trimdas latviešiem. Pārdodot Rovfantu, vitrāžas izņēma, tagad tās ir Latvijā – mācītāja Jura Cālīša dzīves pabērnu skolā. Starp citu, savulaik Jānis Peters, esot vēstnieks Maskavā, palūdza mani uzprojektēt vēstniecības teritorijā nelielu baznīcu. To uzcēla, un Juris Rubenis kopā ar Juri Čāliči baznīcu iesvētīja. Tas bija atmiņā

paliekošs notikums. Tad vēl visi ceļi veda caur Maskavu un baznīca vēstniecības teritorijā bija vieta domu sakārtošanai krustceļos.

Pēc vēstnieka darba Stokholmā gatavojos atgriezties arhitektūrā, bet tā laika Ārlietu ministrijas Valsts sekretārs Māris Riekstiņš teica, ka valsts mani ir izglītojusi un būtu vien loģiski kādu brīdi kalpot diplomātiskajā dienestā. Sāku vadīt Valsts protokolu un gatavojos kļūt par nerezidējošu vēstnieku pie Svētā Krēsla. Bet pēkšņi mūžībā aizgāja vēstnieks Imants Daudišs. Tā nokļuva Apvienotajā Karalistē.

- Pēc tam divus gadus atkal bijāt Valsts protokola vadītājs. Tā taču ir ļoti sarežģīta joma, var sacīt, ka tā ir diplomātijas ābece.

- Ja par ābeci burtiskā nozīmē, tad Latvijas diplomātiskā protokola ābece autore ir Aija Odiņa. Tas pilnīgi noteikti ir ļoti interesants darbs.

Labam protokolam un tā

vadītājam jānodrošina procesu kārtība, kurā cilvēki jūtas brīvi, nevis nervozi domā par iespējamiem protokolāriem misēkliem. Protokols ir zināšanās balstīta kalpošana. Protams, jānovērtē valstu atšķirības un protokolārās īpatnības. Karalistēs viss ir sarežģītāk. Eiropā Spānijas protokols izceļas ar izsmalcinātu situāciju traktējumu.

Laiks Valsts protokolā iegaudījās īpaši interesants, jo nācās gatavot virkni vizīšu Valsts prezidentei Vairai Viķei-Freibergai. Un bija prieks to darīt, jo mūsu prezidente šajās vizītēs mirdzēja! Tas bija piepildīts laiks. Bet tāds pats sekotājs arī manā arhitekta profesijā Rīgas pilsētas galvenā arhitekta darbā.

- Un tad Rīgā pie varas nokļuva Nils Ušakovs un jums nācās no šī darba šķirties.

- Jā, nostrādāju piecus gadus. Nolikums paredzēja, ka Rīgas galvenais arhitekts var strādāt vēl otru piecu gadu termiņu. Bet mums ar pilsētas vadību bija krasi atšķirīgs viedoklis dažos aspektos. Bija puķes, pateicības raksts un – uz redzēšanos!

- Kā arhitekts esat redzējis daudzās pasaules pilsētas. Kura ir jūsu pilsēta ārpus Latvijas?

- Pirms darba Londonā brīvu vēstnieks teica, ka sākumā man pilsēta likties pilnīgi traka, bet pēc gada Londonu iemīlēšu. Tā arī bija, pēc kāda gada mazliet iemīlēju Londonu. Tām lielajām metropolēm piemīt sava burvība – Nujorka, Parīze... katrā ir tik daudz arhitektūras pēru, ka tās pilsētas tevi "paņem".

Vēlmi būt īpašās dabas vietās lielā mērā piepildīju piecus gadus Zviedrijā – salu arhipelāgs, fjordi, bagātā reljefā veidotas ainavas. Latvijā šo vēlmi kompensēju savās lauku mājās – plašums, jūras skaņas. Īpašās arhitektūras vietas vairāk saistu ar īpašām ēkām, katram arhitektam taču gribas redzēt šodienas vai vēstures arhitektūras vietīmes. Kā bērni izlasa rožines no ogu maizes, tā arhitektam jāredz Gugenheima muzejs Bilbao, jaunais Lui Vitona mākslas centrs Parīzē, vai Parīzes Filharmonija, jāizbrauc uz Reikjavīku un jāredz Larsa Heninga projektētā koncertzāle... Es gari un nekonkrēti atbildu uz jautājumu. Man nav īpašas mīlas pilsētas ārpus Latvijas. Mana sirds pieder bērnības dienu Cēsīm un šodienas Rīgai, bet man ir garš īpašo māju saraksts, kuras jāredz, un tas arvien papildinās – tuvu un tālumā. □

Avots: Druva

Datums: 03-04-2024

Īsās ziņas no Jumurdas bibliotēkas

➤ 14. februārī Jumurdas bibliotēkā visām lasītāju sirsniņām par prieku tematiska izstāde „Ak, šis sirdis, sirsniņas!”.

➤ 17. februārī Jumurdas bibliotēka ar prieku sagaidīja mazus un lielus lasītājus, draugus. Ar čakliem pirkstiņiem izveidojām sirsniņus apsveikumus saviem mīļajiem un izstādīti bibliotēkā. Lasījām grāmatas, spēlējām galda spēles. Metām kūleņus, spēlējām paslēpes, sajūtām balonu lietu, draudzējāmies, smējāmies. Paldies vecākiem, vecvecākiem par atsaucību, par sirsniņiem, radošiem, rūpīgiem, darboties gribošiem bērniem! Šādi kopības mirkļi stiprina, iedrošina, priecē!

➤ 23. februārī Jumurdas bibliotēka aicināja atcerēties vācu rakstnieku ĒRIHU KESTNERU. Ē. Kestners ir ne tikai rakstnieks, bet arī dramaturgs. Lasītāji viņu galvenokārt pazīst kā bērnu grāmatu autoru. Nevienam nav svešas grāmatas „Punktiņa un Antons”, „Emīls un Berlīnes zēni”, „Divas Lotiņas”. Daudzi no Ē. Kestnera darbiem pārvērtušies teātra izrādēs, televīzijas iestudējumos, mākslas filmās.

➤ 26. februārī Madonas biznesa attīstības centrā pulcējās novada iedzīvotāji, pašvaldības pārstāvji, lai iepazītu Viedo ciemu būtību. Arī es, Jumurdas bibliotekāre, piedalījos šajā seminārā. Vērtīgas atziņas tika gūtas no diskusijām, jau esošu Viedo ciemu pieredzes, kā arī darbs grupās sniedza jaunus domu graudus par iedzīvotāju līdzdalību savu kopienu stiprināšanā. Viedo ciemu būtība ir stipras kopienas, kuras rīkojas, organizē, plāno savu tagadni un nākotni. Katram pagastam ir savas spēcīgās puses, savi aktīvie cilvēki, tikai jārod interese un vēlēšanās darīt labus darbus kopā savas kopienas stiprināšanai.

Ja jumurdiešiem rodas idejas par savas kopienas stiprināšanu, dodiet ziņu, gaidīšu.

➤ 9. martā ar literatūras izstādi godinājām izcilo dabas dzejnieku VILI PLŪDONI 150. dzimšanas dienā.

Ziņas sagatavoja **Agita Opincāne**
Agitas Opincānes foto

Avots: Ērgļu Apvienības Ziņas

Datums: marts-2024

Bibliotēkās mainās ar sēklām

SARMĪTE FELDMANE

Vai ticējums, ka zirņi jā-sēj 100. gada dienā, ir spēkā, var uzzināt tikai pašiem pārliecinoties. Lai arī brīvdienas atkal sola siltas, zinoši mazdārziņu kopēji iesaka ar sēšanu nesteigties. Bet sēklu krājumus gan laiks pārskā-

ūt un papildināt.

Pirmo pavasari Liepas bibliotēka piedāvā mainīties ar sēklām un stādiem. „Liepā ir daudz mazdārziņu kopēju, un parasti jau ik pavasari kādas sēklas iegādājas, kaut kas palicis pāri no iepriekšējā gada, bet daudzi paši vāc sēklas. Savukārt citiem kaut kā pietrūkst. Te ir iespēja mainīties,” pastāsta bibliotekāre Benita

Sausiņa un piebilst, ka liepēniešus īpaši mudina dalīties ar pašu vāktām sēklām.

Plauktā sēklas katru dienu mainās. Benita stāsta, ka patlaban ir dārza pupiņas, daudzgadīgie sīpoli, dažādu puķu un dārzenų sēklu paciņas. „Domāju, plauktā vairāk sēklu būs pēc tam, kad sāksies sēšana un stādīšana, tad katrs redzēs, kas palicis pā-

ri,” teic liepēniete un piebilst, ka, visticamāk, sēklas maiņas notiks līdz Jāņiem. „Tad būs iesēti Jāņu burkāni un pavasaris beigsies,” saka Benita.

Vecpiebalgas bibliotēkā sēklu maiņu organizē jau trešo pavasari. „Dažs kaut ko atnes un paņem ko citu, vēl kāds izvēlas, kā pašam trūkst, vai augi šķiet interesanti un gribas pamēģināt. Maiņa ir ātra. Visātrāk tiek paņemti ziemas jeb ģimenes sīpoli, jo tie ir vecās saglabātās šķirnes un reti kuram ir, bet ieaudzēt grib daudzi,” pastāsta bibliotēkas vadītāja Dzidra Ješkina un piebilst, ka bibliotēkas lasītāji, kuri izmanto arī iespēju apmainīties ar sēklām, ir priecīgi, ka atrod ko

noderīgu, un savukārt tas, kā pašiem par daudz, noderēs kādam citam.

Gan Liepas, gan Vecpiebalgas bibliotēkās, gaidot pavasara dārza darbus, bija arī tikšanās, lasītāju sarunas ar speciālistiem. Apmeklētāju vidū netrūkst jaunākās un vidējās paaudzes cilvēku. Liepā bija tikšanās ar dārzkopī Taņu Ozolu, tajā liepēnieši uzzināja par jaunākajām dārzenų, puķu šķirnēm mazdārziņiem, kā kopt mazdārziņus. Savukārt Vecpiebalgā bija tikšanās ar ainavu dizaineri Vinetu Radziņu un saruna par augstajām dobēm. Tās pēdējos gados kļuvušas iecienītas. □

Avots: Druva

Datums: 05-04-2024

Bibliotēkā cittautieši stiprina un pilnveido latviešu valodas prasmes

Salaspils novada bibliotēkā tiek īstenota jauna iniciatīva, kuras mērķis ir palīdzēt cittautiešiem pārliecinošāk lietot latviešu valodu ikdienas saziņā.

Latviešu valodas klubiņa tikšanās Salaspils novada bibliotēkā notiek kopš 2024. gada 9. janvāra reizi nedēļā rīta stundās. Tā ir iespēja cilvēkiem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā, sarunāties latviski. Katrā tikšanās reizē tiek izvēlēta sarunu tēma, piemēram, došanās uz kafējnicu, ārsta apmeklējums, ceļošana, mīļākā vieta Salaspilī, apģērbs u.tml. Katrs dalībnieks tiek iesaistīts sarunā, iedrošināts izteikties. Klubiņu vada bibliotekāre Igeta Gredzena, rosinot sarunas, palīdzot

atrast vēl nezināmos vārdus, kā arī palabojot sarunvalodas kļūdas. Tikšanās notiek draudzīgā atmosfērā, dalībnieki palīdz un iedrošina cits citu. Latviešu valodas klubiņa tikšanās ir iespēja praktizēt runāprasmī, gūt pārliecību, ka izdodas arvien labāk. Šobrīd klubiņā piedalās 10 līdz 14 dalībnieki no Salaspils

un Saulkalnes, nodarbības garums – 50 minūtes.

Latviešu valodas klubiņa tikšanās notiks līdz maijam un pēc vasaras atpūtas atsāksies septembrī. Sarunāsimies latviski, tiksimies bibliotēkā!

Igeta Gredzena, Baiba Īvāne,
Salaspils novada bibliotēka

Avots: Salaspils Vēstis

Datums: 28-03-2024

Bibliotēkās jauns cenrādis

No 1. aprīļa stāsies spēkā jaunais Aizkraukles novada bibliotēku maksas pakalpojumu cenrādis.

Cenrādis papildināts un nedaudz mainīts izcenojums kopēšanas un datorizdrukas pakalpojumiem. Ir precizēta maksa par A4 lapu iesiešanu ar spirāli. Par iesiešanu līdz 50 lapām būs jāmaksā 1,19 eiro, līdz 100 lapām – 1,37 eiro, līdz 200 lapām – 1,90 eiro, virs 200 lapām – 2,20 eiro.

Turpmāk bibliotēku apmeklētājiem būs pieejami jauni pakalpojumi. Kā viens no tiem ir grāmatu ievākšana Pļaviņu bibliotēkā, kura izmaksās 1,17 eiro par vienu grāmatu. Tāpat arī klientiem būs iespēja saņemt informācijas resursu saraksta sastādīšanu un dokumentu pārrakstīšanas pakalpojumus, tie izmaksās 7,50 eiro par stundu (samaksa pēc patērētā laika). Pakalpojumu klāstā ir pievienota iespēja pasūtīt dažādus izdevumus

no Latvijas Nacionālās bibliotēkas un citām bibliotēkām ārpus novada, šī pakalpojuma maksa ir saskaņā ar pasta pakalpojumu izmaksām. Plašāka informācija par sniegtajiem pakalpojumiem pieejama bibliotēkās.

Maksa par pakalpojumiem norādīta ar 21 % PVN.

Ar cenrāžiem var iepazīties pašvaldības tīmekļvietnē www.aizkraukle.lv, sadaļā *Pašvaldība – Maksas pakalpojumu cenrāži*.

Avots: Aizkraukles Novada Vēstis

Datums: 27-03-2024

Seniori ciemojās Preiļu Galvenajā bibliotēkā

Skaistu, pavasarīgu pārsteigumu Preiļu novada pensionāriem sagādāja Preiļu Galvenās bibliotēkas darbinieces, organizējot izglītojošu un izklaidējošu pasākumu «Bibliotēka senioriem».

Šoreiz šī pasākumu cikla pirmajā tikšanās reizē tika pārrunāta tēma par sabiedrībā uzplaukušo krāpnieku negatīvo darbību. Bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļas vadītāja Ilga Lozda pastāstīja par krāpšanas daudzveidīgiem modeļiem. Jābūt ļoti uzmanīgiem, jo krāpnieku veidi ir tik daudzveidīgi, uzsvēra Ilga Lozda. Ir viltus zvani banku vai uzraugu vārdā, viltus īsziņas (SMS) vai informācija uz e-pastu, investīciju krāpniecība (miljonu solītāji), romantiskā krāpšana, viltus interneta veikali, DPD, Omniva, Latvijas pasts, aizdomīgs saturs sociālajos tīklos no drauga, aicinājums atjaunot savus datus vai laimests loterijā u.c.

Stāstījums mijās ar audio atskaņošanu no konkrētiem gadījumiem, skaidrojumiem, arī izdales materiālu – atgādinājumu, kā rīkoties šādās situācijās. Tāpat secinājums – jābūt ļoti uzmanīgiem, jo izkrāptās summas runā pašas par sevi. Diskusijā klātesošie seniori dalījās ar pašu un līdzcilvēku piedzīvotajiem gadījumiem...

Publicitātes foto

Pasākuma otrajā daļā seniori piedalījās radošās aktivitātēs, darbnīcās – «stacijās.»

Katrs seniors saņēma uzdevuma lapu, kur «staciju» vadītāji lika punktus. Stacijā «Digitālās aktivitātes» (SMART tāfele), kuru vadīja Marianna Jelisejeva, bija jāatpazīst ievērojami un slaveni mūsu novadnieki utt. Stacijā «Pabeidz grāmatas nosaukumu», kuru vadīja Benita Ivdre, bija jāatmin krustvārdu mīkla. Stacijā «Uzspēlē», kuru vadīja Ilga Lozda, bija kustību spēles. Stacijā «Izveido savu stāstu» veidojām savu dzejoli vai teikumu no grāmatu nosaukumiem. To vadīja Lilita Strode. Bet «Radošajā darbnīcā» visi izveidoja Lieldienu zaķi un

pavasara puķi. Noslēgumā Lilita Strode vedināja visus doties aktivitātē «Vilcieniņš».

Tējas pauzes laikā tika apkopots senioru veikums – savāktie punkti. No vairāk kā 30 dalībniekiem trīs seniori tika arī apbalvoti, arī pārējie saņēma pārsteigumu dāvanīņas.

Preiļu novada Pensionāru biedrības valdes priekšsēdētāja Marija Briška visu dalībnieku vārdā sirsnīgi pateicās par interesanto, saturīgo pasākumu, par bibliotēkas plašo grāmatu pasaules izpēti, par to, ka šī cikla turpinājumā arī turpmāk būs aktīvi sadarbības atbalstītāji. ▣

Pateicīgā pasākuma dalībniece Marija Volkova

Lappusi sagatavoja Egīta Terēze Jonāne.

Avots: Vietējā Latgales Avīze

Datums: 22-03-2024

Valkas bibliotēkā – tikšanās ar populāru žurnālisti un mācītāju

Piektdien, 12. aprīlī, pulksten 17 Valkas bibliotēkā noritēs tikšanās ar novadnieka, komponista un diriģenta Alberta Jēruma meitām – žurnālisti Ingu Jērumu un mācītāju Jānu Jērumu-Grinbergu. Pasākuma laikā tiks izziņāti Jērumu dzimtas līkloči, māsu profesionālās gaitas un diskutēts par dzīves lielajiem jautājumiem.

Valkas novada Centrālās bibliotēkas sabiedrisko attiecību speciāliste Ance Andrējeva-Empele atklāj, ka māsas Inga un Jāna satikušās un viena otru sākušas iepa-

zīt tikai pēc tēva Alberta Jēruma nāves. Viņš ir viens no modernākajiem sava laika komponistiem. A. Jērumu 1943. gadā iesauca latviešu leģionā un nosūtīja uz Vāciju (vēlāk emigrējis uz Angliju). Viņam Latvijā nācās atstāt sievu, Dailes teātra aktrisi Veltu Krūzi, un jaundzimušo meitu Ingu. Šodien Inga Jēruma ir vairāk kā 20 grāmatu autore ar teju 50 gadu pieredzi žurnālistikā. Sastaptie cilvēki, uzklusītie stāsti un uzkrātā informācija dažādās jomās, strādājot savulaik populārajos žurnālos "Dadzis", "Teātra Vēstnesis", kā arī laikrakstā "Padomju

Jaunatne", un bērnībā pavadītais laiks teātra aizkulisēs iedvesmoja Ingu pievērsties dokumentālai prozai un detektīvžanram. Liela daļa I. Jērumas literāro darbu izdoti ar pseidonīmu Margarita Grietēna. Arī tikko iznākusi grāmata "Kas nestrādā, tam nebūs jeb Testaments", kurā kolorītos personāžu dzīvesstāstus šķetina jau citās grāmatās iepazītā filoloģe Margarita.

Inga arī pierunājusi un palīdzējusi uzrakstīt grāmatu "Mācītāja vakardiena" savai mācai Jānai Jērumai-Grinbergai. Viņa dzimusi un lielāko daļu mūža dzīvo-

jusi Londonā, bet nesen ar vīru pārcēlusies uz Latvijas laukiem. Jāna Londonas universitātē vispirms studējusi bioloģiju, pēc tam beigu māsu skolu un strādājusi gan reanimācijā, gan ģimenes ārsta praksē. Vēlāk studējusi teoloģiju un ordinēta mācītājas amatā. 2008. gadā ievēlota par Lielbritānijas luterāņu baznīcas biskapi, tā kļūstot par pirmo biskapi sievieti Anglijas vēsturē. Paralēli darbam Jānai vienmēr bijusi svarīga latviskās identitātes saglabāšana savā ģimenē un trimdas latviešu kopienā. ☒

— Inga Karpova

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 05-04-2024

Ērgļu bibliotēkas aktivitātes martā

► Aktīva darbošanās notika PII „Pienenīte” Kosmosa izpēte „Lāsišu” grupā

Februārī „Lāsišu” grupas bērni izziņāja visu par laika ritējumu saistībā ar Zemes kustību. Katru dienu skolotājas bērniem piedāvāja dažādus interesantus darbrīkus, spēles, videomateriālus un izziņošas aktivitātes kosmosa pētniecībā. Viena diena bija veltīta grāmatām par pasauli, planetām, Visumu. Šajā jautājumā vērsāmies pie Ērgļu pagasta bibliotekāres Ingas, kurā vienmēr ir atsaucīga un nāk pie mums ciemos ar dažāda veida nodarbībām.

Šoreiz Inga lasīja un demonstrēja izdevniecības „Egmont” grāmatu „Pirmā kosmosa grāmata”. Bērni uzzināja daudz interesantu un arī ļoti sarežģītu faktu, par kuriem nācās jautāt un lūgt skaidrojumu. Lai labāk varētu izprast šo sarežģīto tēmu, Inga bija sagatavojusi ārkārtīgi interesantus un aizraujošus eksperimentus. Bērni noteica laiku, izmantojot saules pulksteni, „mērīja” attālumus starp planetām, pētīja krāteru rašanos un beigās „palaida kosmosā raketi”.

Lūk, ko bērni saka par šo nodarbību:

Dainis: „Es uzzināju, ka planētas ir ļoti tālu no mums un tās ir dažāda lieluma. Man patika taist raketi no balonā!”

Aleksis: „Visvairāk man patika veidot krāterus uz Zemes. Tas bija smieklīgi, ka meteorīts bija no plastilīna.”

Simona: „Man patika skatīties bildes par kosmosu!”

Pēteris: „Jo lielāka komēta, jo lielāks caurums zemē. Uzzināju, ka Zeme kosmosā ir kā mazs zirņītis.”

Bella: „Man ļoti patika eksperiments ar saules pulksteni.”

Mikēlis Ū: „Uzzināju, ka par kosmosu var uztaisīt eksperimentus. Mēs paši metām meteorītus un veidojam krāterus!”

Justs: „Uzzināju, ka gaisma divās sekundēs var apskriet ap Zemi 15 reizes.”

„Lāsišu” grupas skolotāja Rīta Dudko apkopoja bērnu iespaidus.

Ar vecākās grupiņas „Zaķēni”

bērniem lasījām un pētījām grāmatītiņu par divām sirsniņām no grāmatīņas „Sirdslietas” un gatavojām pārsteiguma kartīti vecākiem.

► „Bērnu/Jauniešu Zūrijas 2023” noslēguma pasākums

1. martā lieliska, izziņošā diena Vestienā tika pavadīta bērniem – lasīšanas ekspertiem. Ciemojāmies māksliniece Jura Leitāna darbnīcā – gredzenus vijām, sudrabu lējam, daudz jauna uzzinājām. Vestienas bibliotēkā tautas nama vadītāja Jolanta iepriecināja ar stāstu un filmiņām par leļļu režisoru, māksliniece Arnolda Burova darbu un varēja nofotografēties kopā ar multfilmu varoņiem. Viesojāmies bērnu un jauniešu iniciatīvu centrā „Saulēstars”, kur, vadītājas Ilutas uzmuntrināti, Ērgļu un Vestienas bērni savstarpēji iepazīs, pavadīja laiku kustīgi un lustīgi. Noslēgumā neliela našķošāšanās un tad jau atvadīšanās un plāni turpmākai sadarbībai. Liels, sirsniņš paldies Vestienas pagasta bibliotēkas vadītājai Jāsmai un Jurim, Jolantai, Ilutai un Vestienas bērniem par sadarbību!

► Bibliotēkā stunda

7. martā bibliotēkarajā stundā ar 3. klasi pārrunājām bibliotēkas lietošanas noteikumus, kā pieteikties par lietotāju bibliotēkā, kāpēc ir ieteicams lasīt, kā izturēties pret grāmatām, cik ilgi var lasīt, lai nekļūtu bibliotēkas parādnieks, un kas ir jādara, ja nepaspēj izlasīt, ko un cik daudz no bibliotēkas krājuma (grāmatas, žurnāli, spēles, CD u.c.) var paņemt uz mājām. Noslēgumā pārrunājām par Lieldienu, kā tas svin citās valstīs, kā arī mīņejām miklas un iepazīsām Lieldienu ticējumus.

Inga Stiebrīņa,
Ērgļu bibliotēkas bibliotekāre
Ingas Stiebrīņas foto

Avots: Ērgļu Apvienības Ziņas
Datums: marts-2024

Paaudzēs saglabāts, tagad grāmatā izdots darbs par Veselavas zemnieku dzīvi muižas laikā

Ne tikai straupieši sanāca bibliotēkā, lai būtu lādā un iepazītu Roberta Alksņa grāmatu "Melna čūska miltus mala".

SARMĪTE FELDMANE, teksts un foto

"Roberts Alksnis bija ciņits mūsu skolas direktors," atgādināja bibliotekāre Gunta Blaumane un atzina, ka, lasot grāmatu, bijusi šokā par vācu baronu attieksmi pret latviešu zemniekiem. "Nesen Straupē bija saruna par to, cik baroni bijuši labi pret zemniekiem. Var jau būt, ka kaut kur tā bija, bet par Veselavas muižu lasīt grūti. Tas patiesi ir romāns par zemnieku pēršanu Vidzemē 19. gadsimta vidū," bilda bibliotekāre, bet straupietis Māris Šķesters pauda pārliecību, ka patiesība jāmeklē pa vidu. Viņš ieteica izlasīt vienu pēc otras R. Alksņa grāmatu un Zīglfrīda fon Fēģerza "Senči un pēctēji".

Romānu R. Alksnis sarakstīja jau 90. gadu beigās, un ceļš līdz grāmatai bija garš. Kad 1997. gadā Veselavas pagasta "Brīvniekos" atklāja Zemnieku spēka akmeni, saimnieks Andris Actiņš rakstniecei Gunai Rukšānei uzaudzināja Roberta Alksņa romāna manuskriptu. "Spēka akmens velēfīts Veselavas zemniekiem. Tajā iegravēti vārdi "Latvju zemē esam stipri!" (1841. – 1997.). Tas atgādina par Veselavas zemnieku garu un spēku, brīvības mīlestību. 1997. gadā Bērzkrogā notika zemnieku protesta akcija, bet 1841. gadā Veselavas zemnieki protestēja pret muižnieku patvaļu. Barona rīkotajās nežēlīgajās represijās tika sodīti 113 zemnieki. Arī toreiz kādam bija priekšā ceļš uz Sibīriju," stāsta G. Rukšāne un atceras, ka manuskriptu, kas bija pavairots rotoprintā, izlasījis ļoti ātri. "Romānā ir tas, kas vajadzīgs, tas viegli un ātri lasās, kaut saturs ir ļoti smags. No-

ŠAISTA VĒSTURE. Roberta Alksņa meitai Aijai (vidū), Edgaram Viņķelim un bibliotekārei Guntai Blaumanei daudz, ko pārrunāt.

brīnījos, ka nav izdota grāmata. Piedāvāju izdevniecībai, bet tā neieinteresējās. Tad iesaistījās veselavietis Evalds Krieviņš, kas biedrība, kurā viņš darbojas, izdos. Tā gāja gadi, kad atkal pānteresējās, bija prieks, ka "Jumava" izdos," par ceļu no manuskripta līdz grāmatai pastāsta G. Rukšāne, bet kāds piebilst, ka veselaviešiem tuvāki tad bija baroni, ne zemnieki.

R. Alksņa meita Aija atceras, ka tēvu visu mūžu interesējusi vēsture, viņš arī pētījis dzimtas saknes. "Melna čūska miltus mala" pamatā ir autora vecamātes stāstītais. Anna Alksne (Riekstiņa) dzimusi 1856. gadā, 15 gadus pēc lietās zemnieku pēršanas muižā. Mirusi 1950. gadā, kad R. Alksnim bija 31 gads. "Līdz pēdējai dienai viņai bija ļoti laba atmiņa. Tēvs iztaujāja savu vecmāti, un viņas bērnībā šie stāsti tika stāstīti," atklāj A. Alksne.

Vēstures lappusi paver G. Rukšāne: "19. gadsimta vidū zemnieki jau sāka iegūt turību,

bet viņiem nebija nekādu tiesību. Tad parādījās launas, ka Krievijā ir brīvas zemes un ikviens var braukt, tikai jāklūst par pārcelti. Baronam tas nepatika, jo aizbrauks taču čaklākie. Mācītājs gan no kanceles sludināja,

ka tā nav patiesība. 1841. gada oktobrī zemnieki tika sasaukti muižā un kūdītājus gribēja nopērt, bet zemnieki nostājas pret ar dakšām. Barons saprata, ka joki nāzi, un tika atsaukts karaspēks. 500 rīkstes nozīmēja nāvi." Grāmata šos notikumus var izlasīt.

Savukārt Veselavas barons fon Kampenhauzens par 1841. gadā muižā notikušo raksta: "Nē, šī ir nepateicīga tauta, uz kuru es skatos ar citādām acīm nekā senāk. Viņi bija vergi, un tādiem tiem būs jāpaliek. Jo ar pašreizējo apskaidrošanu tādu, kāda tā ir, ļaudis nekļūst izglītotāki, bet drīzāk pārtop rupjākos un sliktākos cilvēkos, kuros trūkst jebkāda goda izjūta. Jo vairāk viņiem dod, jo vairāk pieaug viņu nenovērtība, alkātība un mantkārība. No vergu dvēselēm tu nekad nebusi pateicību. Vergi saprot un klausās tikai vienai valodai, ne saprātam, vēl mazāk labestībai, bet tikai un vienīgi patagai."

Līgatnietis Edgars Viņķelis ir Veselavas skolotāja Eduarda

Aukās mazmazdēls. Pagastā ciņitais skolotājs aizstāvēja zemniekus, pēc tam barons viņu nodeva melnajai sotai, padzina, kaut zemnieki lūdzās, lai atstāj skolotāju. E. Auka vēlāk mūžu strādāja Raunas draudzes skolā.

"Katrš notikums, ko tēvs aprakstījis, ir patiess. Tāpat cilvēku vārdi, mājvārdi, kas pieminēti, veselaviešiem arī šodien ļoti zināmi. Tēvs papīram uzticēja tautā saglabāto par tiem 1841., 1842. gada bargajiem laikiem, kad pār dzimtajiem pakalniekiem kļājas sviedru un asiņu rasa," uzsver grāmatas autora meita un pastāsta, ka interesanti ir lasīt par to, kā būvēja Vidzemes šoseju. Barons bija noslēdzis līgumu un saņēmis naudu par darbu izpildi, bet nēmaksājās strādniekiem, viņi nenorakuši paugurus, tāpēc arī šoseja cauri Veselavai bijusi tāda – kalnā, lejā. Grāmata ir daudz smaguma, bet līdzsvaram arī milas mīrīgas. Muižas istabene bija veselavietē, kad baroni netika pie bērniem, viņa atpūta prata visu sarīkāt," bilst Aija.

Viņa atgādina A. Alksņa savu laiku raksturo: "Vēsture ir kā dzija aka, kurā nekad neapsīkst veldze, tāpēc tur var smelt un atkal smelt. Kāds malks paņēms šim darbam, to palīdzēja izdarīt mana vecmāte, kura pēc 95 vasaram nu staigā pa velu valsti, bet kā dārgu mantu atstāja savas atmiņas par laiku, kad, jauna bādama, mīna smagās klausu takas, izbaudīja, kā garšo pelavmaizes rīciens. Apbrīnojama bija viņas atmiņa, kurā glabājās bagāts fakts materiāls par tā laika cilvēkiem, notikumiem un ne tikai par to, arī daudz ko, kas noticis viņas tēva un mātes laikā. Tā tapa šis darbs kā zināms atklāšanas darbs, kā parāda atdošana gan tām paaudzēm, kas uzvarēja necilvēcīgi smagajā dzīves cīņā un radīja nākamās paaudzes, gan tām, kas nāks pēc manis."

"Melna čūska miltus mala" ir pretī lasījami. Straupieši savu skolotāju nu var iepazīt kā rakstnieku, bet veselavieši ieskatīties pagasta vēstures notikumos. A. Alksnis atstājis vēl viena literāra darba "Sirdi slēdzu akmeņi" manuskriptu un jaunībā rakstīto dzeju. □

Avots: Druva

Datums: 05-04-2024

Telpas Sinolē vēl nav nodotas ekspluatācijā

Bibliotēka un Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) punkts Sinolē vēl nav pārcelšami no bijušā kultūras nama telpām uz daudzdzīvokļu ēku "Gaujmalas".

Gulbenes novada pašvaldības lpašumu pārraudzības nodaļas vadītājs Kristaps Dauksts "Dzirkstelei" atzist, ka darbi jaunajā mājvietā vēl nav pabeigti, bet tikdiz būs pabeigti, tā pārcelšanās notiks. Jaunās telpas ir pašvaldībai piederošs dzīvoklis daudzdzīvokļu namā "Gaujmalas". "Tikdiz būs iespējams, varēs pāriet uz šīm telpām. Tam jānotiek šogad. Viena istaba paredzēta "ātro" punktam, bet viss pārējais – bibliotēkai," stāsta K. Dauksts.

Nekustamā īpašuma speciāliste Monta Kēle laikrakstu informē, ka telpas vēl nav nodotas ekspluatācijā. Dzīvoklis atrodas "Gaujmalu" pirmajā stāvā ar numuru 2.

"Dzirkstele" jau rakstīja, ka no 1. aprīļa NMPD punkts Sinolē ir pastiprināts, lai kritiskās situācijās mediki ātrāk nokļūtu pie pacientiem. Tas strādā katru dienu.

NMPD punktā "Dzirkstele" noskaidroja, ka dienestam ar pašvaldību vēl nav noslēgts līgums par jaunām telpām. Šobrīd tas esot sarunu līmenī, un, ja būs oficiāls piedāvājums no pašvaldības, tad noteikti tas tiks pieņemts.

Gulbenes novada bibliotēkas vadītāja Sabīne Jefimova "Dzirkstelei" stāsta, ka šobrīd Lejasciema pagasta bibliotēkas pakalpojuma sniegšanas vieta "Sinolē" nav atvērta jaunajās telpās, jo notiek bibliotēkas parcelēšana – veikta bibliotēkas krājuma inventarizācija, pārvestas mēbeles un tiek iekārtota bibliotēka, pārvedot krājumus un izvietojot to.

"Sinolē pakalpojuma sniegšanas vieta darbiniece ir ilgstoši darba nespēja, līdz ar to, atverties bibliotēkai, tā strādās tikai reizi nedēļā – trešdienās no pulksten 8.00 līdz 17.00. Bibliotēkas apmeklētājus apkalpos Lejasciema bibliotēkas vadītāja Maira Lūkina. Tas radīs zināmas neērtības Lejasciema bibliotēkas apmeklētājiem, tomēr ceram, ka tas būs īslaicīgi. Šāds risinājums ļauj nodrošināt biblio-

Šobrīd joprojām bibliotēka un "ātro" punkts atrodas vecajā Sinolē kultūras nama ēkā "Ātrajiem" līgums pārņemts līdz gada beigām, savukārt bibliotēka lēnām pārcējas uz jauno mājvietu.

tekāro pakalpojumu saņemšanu gan Lejasciemā, gan Sinolē," saka S. Jefimova.

"Dzirkstele" jau rakstīja, ka

Balvu SIA "5V" remontē pašvaldībai piederošo dzīvokli Nr. 2 Sinolē, "Gaujmalās". Līgumcena ir 33 715,13 eiro bez PVN – lēcina

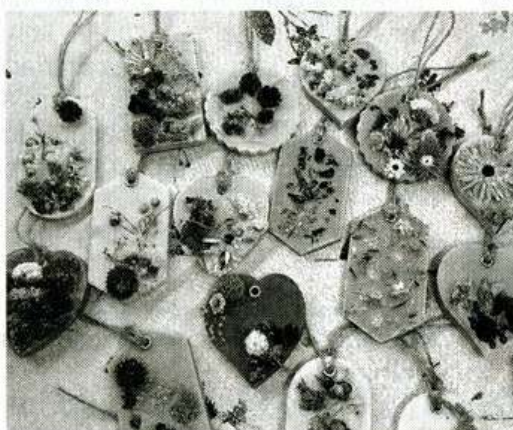
Iepirkumu uzraudzības biroja novembrī publicētajā informācijā. □

— Inīta Savicka

Avots: Dzirkstele

Datums: 05-04-2024

Ļaujoties saulainām sajūtām

Aiz loga ir pelēka marta pēcpusdiens, bet bibliotēkā smaržo pēc saulē sasilušas ziedu plāvas un aromātiskas tējas. Uz galda, starp romantiskām gaismiņām, izkārtoti daudz trauciņu – rudzupuķes, kliņģerītes, lavanda, salmenītes, ancīši, biškrēsliņi, vēl un vēl... gandrīz 40 dažādu ziediņu, ziedlapiņu, skariņu un lapiņu, visus pat neatpazīt. Starp tiem pudelītes ar krāsū pigmentiem un smaržu aromātiem.

Katrai meistarklases dalībniecei tiek piedāvāta pēc zemenēm smaržojoša zāļu tējas krūze un mazs našķītis. Un sākas buršanās ar smaržām, krāsām un faktūrām, un rodas katras pašas izdomas

un noskaņojuma radīts mākslas darbs – mazas glezniņas vaskā, kuras var izmantot drēbju skapī ļābai smaržai vai vienkārši kā skaistu dekoru mašīnā vai guļamistabā pie spoguļa.

Līna Bērzkalna, stāstot par savu aizraušanos – Plāvas darbnīcas izveidošanu – un nākotnes iecerēm, prot uzburt emocionālu gaisotni, ir smaidīga, atraktīva un atsaucīga.

Paldies Tev, Līna, par pozitīva noskaņojuma radīšanu!

Sarmīte Dreiblate,
Ērgļu pagasta bibliotēkas
bibliotekāre
Sarmītes Dreiblates foto

LELLE «OKEĀNS» pauž stihijas, kaislības un viļņu spēku.

«PAŠPORTRETS».

Katrai lelei savs tēls un raksturs

◆ **Brunavas bibliotēkā** skatāma Igaunijas mākslinieces Ninas Čistjakovas darinātā kolekcija «Lelles un dvēsele»

LIGITA ASARE

Pagājušajā nedēļā Brunavas bibliotēkā atklāta izstāde «Lelles un dvēsele». Atklāšanas pasākumā ar apmeklētājiem tikās leļļu autore, tērpu modelētāja no Igaunijas Nina Čistjakova.

Nina Čistjakova dzimusi Tallinā profesionālu mākslinieku ģimenē. Autore atklāja, ka jau kopš bērnības viņai interesējušas lelles un patīcis zīmēt. Izvēlējusies šuvējas-modelētājas profesiju, sākumā strādājusi Tallinas Modeļu namā par modelētāju. Vēlāk, kad audzinājusi bērnus, pievērsusies individuālai pasūtījumu tērpu darināšanai, arī izšūšanai, adīšanai un gleznošanai.

Kad dzīvē ienākuši mazbērni, sākusi šūt lelles. Interesanti, ka ideja par pirmo lelli radusies kopā ar meitu meklējot veikalā lelli mazmeitiņai. Tā kā neatradusies neviena pietiekami laba, izlēmusi darināt lelli pati. Otrajā lelle atveidojusi meitas suņa tēlu. Pirmā lelle «Mīļumiņš» tagad aplūkojama arī izstādē. Nodarbe ļoti iepatikusies, jo darba procesā var ielikt daudz radošuma. Tā leļļu darināšana kļuvusi par pastāvīgu nodarbi.

Viņa atklāja, ka ļoti mil šo nodarbošanos, kas ir vaļasprieks, un lelles netiek radītas ar nolūku pārdot. Tikšanās reizē Nina Čistjakova pauda prieku par satikšanos un atzina, ka latvieši ir ļoti viesmīgi, sirsnīgi un mīļi ļaudis.

Lelles izkļūst no kastēm

Autore izgatavotas lelles glabājušas kastēs, līdz ciemos atbraukusi draudzene Jolanta no Latvijas un mudinājusi dalīties savā vaļaspriekā ar citiem. Viņa ieteikusi leļļu kolekciju piedāvāt izrādīšanai izstādēs. Pateicoties Jolantas atbalstam, lelles atvestas uz Latviju, un pirmā izstāde tikusi atklāta 2023. gada aprīlī Kēngaraga bibliotēkā Rīgā.

KOLEKCIJAS autore Nina Čistjakova. FOTO - INESE PAVILONE

Pavisam leļļu mākslinieces krājumā ir trīs kolekcijas, kuras nu ceļo pa Latviju. Bet Jolanta Leitlande ir kļuvusi par izstāžu menedžeri; viņa arī veidojusi eksponātiem pievienotos tekstus latviešu valodā.

Lelles šūtas no lina auduma, savukārt tērpi tiek darināti no dažādiem materiāliem, pieskaņojot krāsu un struktūru lelles tēlam. Autore pastāstīja, ka viena lelle top aptuveni nedēļas laikā. Katrai lellei ir dots savs vārds vai nosaukums un īsa leģenda, un katras lelles sejā var pamanīt tēla raksturu, tās nelidzinās cita citai. Lelles «Pašportrets» sejā pārliecinoši pamanāmi pašas autore vaibsti. Izstādē ir arī lelle igauņu tautastērpā, kā arī lelle latviešu tautastērpā tēla, kurā autore simboliski atklājusi savus iespaidus par latviešu daudzveidīgajiem tautastēriem. Kolekcijas «Lelles un dvēsele» trīsdesmit seši darbi tapuši gada laikā.

Gūst pozitīvu lādiņu

Brunavas bibliotēkas vadītāja Baiba Alsberga «Bauskas Dzīvei» pastāstīja, ka izstādes piedāvājums bijis gan pārsteigums, gan radījis arī satraukumu. «Kā tas būs – te, lauku bibliotēkā, jāiekārto no Igaunijas atvesta kolekcija, būs jāuzņem cilvēks

no ārzemēm. Piekritu piedāvājumam, jo vēlējos vietējiem cilvēkiem parādīt šo radošo vaļasprieku. Ninai Čistjakovai tikšanās ar sanākušajiem apmeklētājiem noritēja sirsnīgā gaisotnē un brīvās sarunās. Nina atklājās kā ļoti gaišs dvēseles cilvēks, sirsnīga un pozitīva. Viņa noteikti mūs uzlādēja ar savu pozitīvo enerģiju. Vēl nākamajā dienā jutos tā iespaidā un pacilatā noskaņojumā. Esmu ļoti gandarīta par izstādi un tikšanos,» pauda B. Alsberga.

Bibliotēkas vadītāja pastāstīja, ka atklāšanas pasākumā bija ieradusies vairāk nekā divdesmit apmeklētāju, bet izstādi tajā dienā aplūkoja vairāk par trīsdesmit interesentu, tostarp arī skolēni. Viņa atzina, ka Brunavas bibliotēkai tas ir ļoti daudz apmeklētāju vienai dienai. Izstāde bibliotēkā būs apskatāma līdz maija beigām.

Atklāšanas sarīkojumā bija arī Jaunsauls bibliotēkas vadītāja Inese Pavilone, kura šurp devusies kopā ar vairākām bibliotēkas pastāvīgajām apmeklētājām. I. Pavilone, atklājot savus iespaidus, «Bauskas Dzīvei» sacīja: «Biju patīkami pārsteigta, kā no Igaunijas atbraukusi māksliniece prata veidot sarunu ar pasākuma dalībniekiem – vienkārša un saprotama valodā, runāja ar mums kā ar sen pazīstamiem. Atvērts un silts cilvēks; no viņas staroja pozitīvisms. Saprotams, ka cilvēks ar sliktu auru nemaz nevar radīt kaut ko tik skaistu kā lelles.»

Jaunsauliete Daina Mustermane, apmeklējusi izstādes atklāšanu, «Bauskas Dzīvei» pauda, ka pati tikšanās ar leļļu autori bijis patīkams ieguvums. «Tik atvērts un tēlainu iztēli apveltīts cilvēks; viņa vērsās pie mums ar lielu labestību,» sacīja D. Mustermane. Kā viens no spilgtākajiem atmiņā palicis lelles «Mūzikas» tēls. Interesanta šķitusi arī ķīniešu tematikā veidotā lelle «Jiņ un jaņ». ◆

Avots: Bauskas Dzīve

Datums: 05-04-2024

Daugavpilī būs skatāma konfekšu papīriņu kolekcijas izstāde „Saldā nostalgija”

No 5. marta līdz 25. aprīlim Daugavpilī, Latgales Centrālās bibliotēkas filiālē Jaunbūves bibliotēkā, būs skatāma konfekšu papīriņu kolekcijas izstāde „Saldā nostalgija”. Konfekšu papīriņu kolekciju bibliotēkai iesniegusi Jaunbūves apkaimes iedzīvotāja Arnita Ķerubine, „Latgales Laiku” informēja Daugavpils valstspilsētas pašvaldībā.

Ivars Soikāns

Lai arī pēdējos gadus konfekšu iesaiņojumus glabā viņa, kolekcijas veidošanā iesaistījušās četras kolekcionāres. Konfekšu papīriņu krāšanu aizsāka radniece Rozālija Kraukle (1900–1986), kuras brālis dzīvojis Rīgā un kuram bijusi iespēja nosūtīt vai atvest konfektes uz Lašu pagastu (šobrīd Šēderes pagasts). Vēlāk papīriņus sākusi krāt Arnitas māsa Silvija Baginska (dzim. Nitiša, 1961. gadā), jo Silvijai tie likušies krāsaini un uzmanību piesaistoši. Rozālija pamanījusi, ka Silvija arī krāj papīriņus, nodevusi kolekciju viņas pārziņā. Tā šī kolekcionēšana piesaistījusi arī Arnitas Ķerubines (dzim. Nitiša, 1975. gadā) un Silvijas meitas Ivetas Soldatjonokas (dzim. Baginska, 1992. gadā) uzmanību.

Kolekcijā aplūkojami konfekšu iesaiņojumi, kas no 20. gadsimta sākuma tika ražoti Latvijas uzņēmumos: Daugavpils konfekšu fabrikās, izcilā latviešu tautsaimnieka Vilhelma Ķuzes saldumu fabrikā, vācu rūpnieka Teodora Rīgerta saldumu un šokolādes uzņēmumā, Ernesta Mežita fabrikā, konfekšu fabrikā „Union”, komanditsabiedrībā „A. Seeberga dēli Rīgā” un Skrīveru pārtikas kombinātā.

Kolekcijā ir pieejami unikāli Daugavpils fabrikās ražoto konfekšu papīriņi: konfekšu fabrikas

Publicitātes foto

„Reno” konfekte „Margarita”, fabrikas „Saule” konfekte „Tip top”, fabrikas „Alfa” konfekte „Pupsik”, konfekšu fabrikas „Luna” konfektes „Karamels Aboļu” un „Napoleons”, fabrikas „Latvija” konfekte „Ledus lācis”.

Laikrakstā „Valdības Vēstnesis” (10.10.1939, Nr. 230) ir rakstīts, ka konfekšu fabrikas „Reno” darbība tika uzsākta 1922. gada augustā. Fabrikas īpašnieks Jankelis Levins dzimis 1876. gada 5. jūlijā Daugavpilī, dzīvoja Saules ielā 45/47. Uzņēmums atradās Daugavpilī, Aizsargu ielā 56, darbības nozare: konfekšu ražošana un pārdošana. Daugavpils laikrakstā „Avangards” (07.07.1987, Nr. 80) ir atrodama informācija par konfekšu fabrikas „Luna” darbību 1933. gadā. Fabrika bija viena no lielākajām pilsētas ražotnēm, tajā strādāja ap 60 cilvēku. Fabrikā tika ražotas konfektes, mākslīgais medus, marmelāde un kartupeļu milti. Laikrakstā „Darba dzīve” (13.05.1939, Nr. 20) ir pieejams reklāmas sludinājums par konfekšu fabriku un stērķeļu darbnīcu „Latvija”, kas tolaik darbojās Daugavpilī, Aizsargu ielā 39.

Kolekcija pastāvīgi tiek papildināta ar jauniem un neredzētiem

papīriņiem, kas dažbrīd ir vienas un tās pašas konfektes jaunā dizaina papīriņš. Īpaši aktīvi kolekcija tiek papildināta gada nogalē, kad Ziemassvētkos un Jaunajā gadā bērni saņem dāvanās konfekšu maisiņus, kuros vienmēr atrodas kāda neredzēta konfekte vai atklāts, ka kādai konfektei mainījies papīriņa dizains.

Arnitas meita Lovisa Ķerubine stāsta: „Jau kopš bērnības atceros, ka katrā saldās dāvanas izpakošanas reizē uzreiz tika veikta revīzija – konfektes, kuras nav redzētas, tika atliktas citā kaudzītē ar nosacījumu, ja kāds ēd, tad konfekte jāiztīn uzmanīgi, papīriņš jāiztīn un vēlams to nolikt zem kaut kā smaga. Sākotnēji revīziju veicām kopā ar vecāko brāli, tagad to dara abi jaunākie brāļi. Arī tagad, kad sanāk piedalīties pasākumos, tiekoties ar dažādām organizācijām, populāras ir konfektes „Skrīveru gotiņa”, kurām jebkurš var pasūtīt savu īpašo papīriņa dizainu, vienmēr ieraugot kaut ko šādu, pirmā doma – jāizved mammai konfekte vai vismaz papīriņš!”

Tematiska tikšanās ar A. Ķerubini Jaunbūves bibliotēkā paredzēta 16. martā pl. 11.00.

Avots: Latgales Laiks

Datums: 01-03-2024